

Nade Proeva

Savremeni makedonski mit kao odgovor na nacionalne mitove suseda: albanski panilirizam, bugarski pantrakizam i grčki panhelenizam¹

UDK 341:323.1(497.17)“199”

UDC 341:323.1(497.17)“199”

PROEVA Nade, dr, redna profesorica, Filozofska fakulteta, Univerza Sv. Ciril in Metod, MK–1000 Skopje, Bul. K. Misirkov bb, nproeva@gmail.com

PROEVA Nade, PhD in ancient History, full Professor, Faculty of Philosophy, University Sts. Cyril and Methodius, MK–1000 Skopje, Bul. K. Misirkov bb, nproeva@gmail.com

Nastanek modernega makedonskega mita kot odgovor na nacionalne mite sosednjih držav (albanskega panilirizma, grškega panhelenizma in bolgarskega pantracizma)

Modern Macedonian myth as a response to the national myths of the neighbors (Albanian panillyrism, Greek panhellenism and Bulgarian panthracism)

Zgodovinski časopis, Ljubljana 64/2010 (141), št. 1-2, str. 176–219, cit. 149

Zgodovinski časopis (Historical Review), Ljubljana 64/2010 (141), No. 1-2, pp. 176–219, 149 notes

1.01 izvorni znanstveni članek: jezik Sr. (En., Sn., En.)

Language: Sr. (En., Sn., En.)

Ključne besede: Makedonija, grški panhelenizam, nacionalni mit, arheologija

Key words: Macedonia, greek panhellenism, national myth, archeology

Razglasitev makedonske neodvisnosti leta 1991 je povzročila goreče zanikanje makedonskega imena, jezika, nacionalnosti in dela njenega ozemlja. Posledica je bilo dokaj vulgarno spolitiziranje teh vprašanj. Novinarji, politiki, intelektualci in celo nekateri raziskovalci, zlasti arheologi, so tako izoblikovali nov nacionalni mit, ki naj bi obranil ime makedonske nacije.

The proclamation of the sovereignty of Macedonia in 1991 provoked »ardent« denying of its name, language, nation or a part of the territory. Therefore this issues were politicized in a rather vulgar manner. The journalists, politicians, intellectuals and even certain researchers, first of all archeologists, started to create new national myth allegedly aimed to defend the name of the nation.

Avtorski izvleček

Author's Abstract

¹ Predavanje održano 20 maja 2009 na Filozofskom fakultetu u Ljubljani.

Istorija i arheologija² su dve naučne discipline koje su vrlo »drage« političarima jer su najpogodnije za postizanje određenih političkih i nacionalnih ciljeva, koji nemaju ništa zajedničko sa naukom – jer cilj istorijske nauke nije da podržava i da opravdava, a najmanje da »dokazuje« političke ciljeve, već da objektivno istražuje prošlost. Ti se ciljevi obično postižu građenjem nacionalnih mitova koji su tobož zasnovani na nauci, a u suštini se grade političkom manipulacijom, tako da se određene činjenice prikazuju vrlo pojednostavljeno, druge se osporavaju i odbacuju bez diskusije, a rezultati nauke se prećutkuju. Time se dobija pojednostavljena slika, izlazi se iz okvira nauke, a ulazi u njenu ideologizaciju. Najpoznatiji i najteži primer takve manipulacije su nemački nacionalsocijalisti, koji su napravili mit o predodređenosti Germana, po njima najstarijih Indoevropljana, u širenju svetske kulture. Kao naučni dokaz za to iskoristili su teoriju nemačkog lingviste i arheologa G. Kosine,³ koji je izjednačio materijalnu kulturu na određenoj teritoriji sa savremenim narodom, i tvrdio da širenje kultura (*difuzionistička* teorija) van etničke teritorije dovodi do gubljenja kreativnosti; delio je narode na kulturno kreativne (Kulturvölker) i nekreтивne (Naturvölker). Najočitiiji primer nacionalkomunizma na Balkanu je albanski iz vremena E. Hodže.⁴

Analizom novih nacionalnih mitova bave se uglavnom sociolozi, politolozi, antropolozi, a u manjoj meri istoričari, jer ovi smatraju da je za realno sagledavanje istorijskih procesa potrebno ne samo da su procesi završeni, već da imaju i tzv. istorijsku distancu, te se stoga njihov pristup razlikuje od pristupa ostalih istraživača. Istoričari uglavnom negiraju korisnost nacionalnih mitova ukazujući na njihovu negativnu ulogu na odnose ne samo u društvu, već i među narodima, i idu dotle da ih smatraju sasvim suprotnim istorijskim činjenicama, bez obzira dali su činjenice iskrivljene namerno ili zbog neznanja, i to su tzv. prosvetitelji. Ostali,

² O zloupotrebi arheologije za građenje nacionalnih mitova za Albaniju, vidi bel. 4; za Sloveniju, pregledan prikaz Horvat, Katja »Muzej kot vir mnogovrstnih glasov«, Arheo 24, Ljubljana 2007, str. 5–13.

³ Die deutsche Vorgeschichte. Po mišljenju G. Kosine, među kulturno kreativnim narodima su bili stari Grci, tj. potomci Germana, koji su doseljavanjem na jug izgubili svoju rasnu čistoću i kreativnost.

⁴ Vidi detaljan prikaz kod P. Cabanes – B. Cabanes, Passions albanaises, str. 24–29; 181–204.

a osobito politolozi, misle da su mitovi neophodni za ljudsku egzistenciju, da imaju pozitivnu ulogu za koheziju zajednice, i to su tzv. funkcionalisti.⁵

Potrebno je naglasiti da je vrlo važno da istraživači, a osobito istoričari, razlikuju ove nove, nacionalne mitove od istoriskih mitova nastalih tokom istorijskog procesa i u sasvim drugačijim konstelacijama. Najstariji mitovi su odraz težnje ljudi da se u prvobitni kaos uvede red (tako su nastali kosmogonski i teogonski mitovi), kako bi nekako shvatili i razumeli neobjašnjive prirodne fenomene ili objasnili neko stanje, kao i njihove želje da shvate ko su, otkada su i odakle su, tj. da bi čovek shvatio sebe i opredelio svoje mesto u svetu u kome živi. Ispredajući priče ljudi su vrlo rano shvatili »korist« mitova za slavljenje svojih predaka kojima su često pripisivali božansko poreklo, ili pak za dokazivanje nekog prava, najčešće na određenu teritoriju. Zato je tumačenje, od tzv. prosvetitelja, ovih »pravih« istorijskih mitova kao istorijske neistine, nepotrebno i pogrešno.⁶ Danas istoričari vrlo dobro znaju koliko vredi i koliko podataka sadrži sačuvana usmena tradicija, to je tzv. istorijsko pamćenje, koja se tokom vremena prepričavanjem pretvorila u mit, prvenstveno zbog toga što su mnogi detalji vremenom bili zaboravljeni i/ili iskrivljeni. Za ilustraciju prvoga dovoljan je samo jedan, ali vrlo indikativan primer iz najranije antike. To je mit o kritskom biku koji pustoši Maratonsko polje u Atici. Bik simbolizira kritsku zajednicu koja je uspostavila talasokratiju u Egejskom basenu, odnosno kritske brodove koji dolaze po otkup ili danak. Ovaj primer pokazuje da se radi o mitskoj naraciji jednog stanja, i da ovaj mit nije ni fabrikacija ni neistina, već sasvim tačan prikaz jednog prošlog, nama veoma dalekog stanja, koje zahvaljujući novim izvorima danas možemo razumeti. U prvom redu to su arheološki izvori: freska na Teri sa prikazom pomorske bitke, arhive na ostrvima Tera i Samotrake, kao i indirektni podaci sa glinenih pločica ispisanih linearom »B«, što pokazuje da je i Tukididov podatak o minojškoj talasokratiji tačan.⁷

Nažalost, vrlo često nismo u stanju da utvrdimo kada, i u kojim okolnostima je sazdan, i kojeg je događaja odraz neki mit, ali više je nego sigurno da svaki mit sadrži maleno zrno istorijske istine, odnosno da je nastao iz potrebe ljudi/zajednice da se zapamti i objasni neko stanje ili da se dâ oduška kolektivnom osećanju nepravde, tuge i sl. U najmanju ruku, možemo shvatiti motiv koji je doveo do stvaranje određenog mita (jer i motiv je jedna vrsta činjenice), a dobro znamo da je to, za razumevanje i tumačenje istorijskih događaja i procesa, i te kako važno. Takođe treba priznati da stari istoriski mitovi, koji se odnose na prošlost jednog naroda mogu biti korisni za očuvanje jedne zajednice, (pr. Jevreja – mit o izabranom narodu) odnosno za borbu protiv asimilacije od strane neke druge (pr. Makedonaca, Kurda, Baskijaca i dr.), naroda koji su uspeli da sačuvaju svoj identitet bez sopstvene države. Ulogu državnih institucija koje pomažu očuvanju i jačanju

⁵ O podeli istraživača (istoričara, antropologa, sociologa, politologa) na prosvetitelje i na tzv. Funkcionaliste, vidi P. Kolstø, »Procjena uloge historijskih mitova u modernim društvima«, in *Historijski mitovi na Balkanu*, Sarajevo, 2003, str. 11.

⁶ To je bilo jako izraženo u XIX veku, kada se istorija konstituirala kao nauka i kada je preovlađivao pozitivistički pristup, tako da se pojavio tzv. hiperkritički pravac, kojim se potpuno negirala istoričnost starih mitova.

⁷ Thuk. I, 4.

koherentnosti etničke zajednice ovde su preuzeli mitovi (Jevreji – mit o izabranom narodu, Makedonci – mit o Aleksandru Makedonskom).⁸

Znači, kada mit nije sazdan svesno i sa određenim ciljem,⁹ već je nastao spontano, tada mu istoričar daje vrednost istorijskog dokumenta. To ne znači da se kasnije istoriski mit ne može politički zloupotребiti od idućih pokoljenja, i da nije bilo zloupotrebe starih mitova, koji su u doba nacionalizma bili korišćeni za slavljenje nacija i država koje su se rađale. Najbolji primer za to je ideologija moderne grčke države, koja je prisvojila i zloupotребila istorijske mitove od najdublje starine, negirajući sve kasnije, poznate i vrlo dobro dokumentovane migracije i lagane infiltracije na njezinom tlu,¹⁰ kao na pr. slovensku migraciju,¹¹ i infiltraciju albanskih nomada-stočara, koji su se od XIV/XV veka preko Epira i Tesalije spuštali na jug, sve do Peloponeza),¹² kako bi pomogla stvaranje savremene grčke nacije, i izgradila državu na teritoriji mnogo široj od etničke teritorije antičke Grčke. To se lepo vidi iz dokumenata tadašnje grčke države, u kojima se oblasti Makedonija i Trakija, pripojene 1913 god. nazivaju »*Nove zemlje*«. ¹³ Ovo je najbolji primer za tvrdnju sociologa Dž. Amstronga da etničke granice odražavaju stavove grupa, a da se često ne poklapaju sa geografskim celinama.¹⁴ Da bi se postigla kontrola željene teritorije, nacionalni ideolozi ispredaju mit o prvobitnosti (Heleni pre Slovena) i mit o starosti. A s obzirom da, tokom prošlosti, granice nisu bile iste, *mitomani* uzimaju najšire granice, i to je korak do iredentizma od strane etničkih grupa anektiranih teritorija. Preslikavanjem prošlosti u sadašnjost, i obrnuto, sadašnjosti u prošlost – što je sasvim nenaučno, čak i naivno – političke aspiracije se pravdaju istorijskim »argumentima«. Obično se prvo napravi odgovarajući zaključak za ideju koja se želi

⁸ Tako na primer, mitologija vezana za Aleksandra Makedonskog iskazana je u narodnim pesmama i pričama (Цар Александар Македонски и сестра му Ангелина; Стани стани Александре Македонски; За цар Александар Велики; Мајка Македонија ги советува своите деца да востанат против тиранијата на Турците) kao i u pesmi Самовила македонска (1878) od prosvetitelja G. Pulevskog (preštampana od K. Šapkareva u časopisu Марица, V/377, Plovdiv, 13. IV. 1882, str. 4–5; i od P. Draganova, Македонско -Славянскій Сбраник, I, 1894, str. 231–234) koji opeva junaštvo Aleksandra Makedonskog i poziva makedonski narod na borbu protiv Turaka.

⁹ Takav jedan primer je svesno menjanje slike, tokom I svetskog rata, o engleskim saveznicima Srbima, koji su, umesto kao surovi pravoslavni banditi, počeli biti prikazivani kao branitelji hrišćanstva i Evrope, cf. R. G. D. Laffan, *The Serbs*, str. 3 sqq. U ovom slučaju imamo mit i anti-mit.

¹⁰ P. Lemerle, *Invasions et migrations dans le Balkans de l'époque romaine jusq'au VIII siècle*, *Revue Historique*, 1954, p. 265. sqq; B. Ferjančič, *Invasions et installations des Slaves dans les Balkans*, in *Villes et peuplement dans l'Illyricum protobyzantin*, Rome, 1984, pp. 84–108.

¹¹ Skoro na svim lokalitetima Balkana u VI veku n.e. iskopavanjima je utvrđen sloj uništavanja (sloj gareži) datiran u VI veku i konstatiran prestanak kovanja novca, jer nema više subjekata koji su ga dotle kovali, itd.

¹² F. Pouqueville, *Histoire de la régénération de la Grèce*, I–IV.

¹³ Jedan od njih je dokument o grčko-turskom mirovnom ugovoru, Atina 1 (14 novembar) 1913 protokol br. 3, član 3 (nove anektirane teritorije), in *Balkanski ugovorni odnosi*, t. I, str. 400; Taj naziv koristi i prof. antropologije na Wellesley College A. N. Karakasidou, *Fields of Wheat*, gl. 6 i makedonski prevod Полиња жито, gl. 6, vidi i kratak prikaz И. Катарчиев, Положбата на Македонците, in *Историја на македонскиот народ*, стр. 227–231.

¹⁴ cf. J. A. Armstrong, *Nations*, str. 8–9.

dokazati, a tek onda se traže argumenti i dokazi kako bi se to opravdalo. Znači, za razliku od antičkih mitova, savremeni mitovi su nacionalni mitovi i sasvim ispravno se mogu nazvati lažnim mitovima, jer u eri opšte pismenosti i globalizacije, ne samo da nema potrebe za tim, već oni imaju negativan uticaj.

Novi, nacionalni mitovi, nasuprot istorijskim mitova koji su nastali u prošlosti, javili su se u XVIII veku, u vreme sekularizma, sumnje u Boga i dotadašnje tradicionalne vrednosti. Tada se javio i nacionalizam kao ideološki pokret, naročito posle rusko-turskog rata.¹⁵

Poznato je da se etničke grupe formiraju pre svega zbog zajedničkih interesa,¹⁶ a tek posle se prave i nadovezuju mitovi kojima se želi potvrditi starost naroda (mi smo najstariji) i njegova autohtonost (starosedeoci naspram došljaka), u cilju učvršćivanja njihovog identiteta. Svi ovi mitovi polaze od pogrešnog principa da, bez obzira na faktičko stanje, prvodošli treba da vlada teritorijom – princip primordijalnosti ili tzv. istorijsko pravo na teritoriju. Mitovi treba da jačaju solidarnost zajednice, zato su orijentirani prema intra-, i nisu za trans-komunikaciju – što vodi do zatvaranja u sopstvene granice i potenciranje razlika sa drugima. »Otkriva« se i obeležava prvobitna teritorija zajednice, koja je čista i sveta, to je vreme tzv. Zlatnog doba. Zatim se ova prvobitna teritorija poistovećuje sa savremenim državnim granicama. Dobar primer za to opet je moderna grčka država: grčki ideolozi izjednačili su teritorije u antici gde je jezik komunikacije bio grčki (poznati kulturni fenomen *lingua franca*) da bi dokazali kontinuitet grčkog naroda na tim teritorijama, što se odražava u odnosima sa susedima kao što su Turska i Makedonija. U odnosu na Tursku to su pretenzije na sadašnju tursku obalu Mediterana, a u odnosu na Makedoniju – dokazivanje prava na anektirani deo.

Sa Makedonijom to se radi uključivanjem¹⁷ u tokove starogrčke istorije, istorije antičke Makedonije čije je monarhisko uređenje za Helene, koji su od VIII veka st.e. živeli u državama polisnog tipa (*polis*=grad-država), bilo beleg najvećeg barbarstva. Ali za razliku od antičkog vremena, sada ti barbari¹⁸ nisu više barbari, već najveći Heleni. I da ironija bude veća, Grci počinju sebe da nazivaju Makedoncima,¹⁹ kako bi dokazali da je ovo, do juče zabranjeno ime, grčko! Prika-

¹⁵ O ulozi mitova za nacionalni identitet vidi G. Schöpfung, Nations Identity Power, str. 79–88 gde daje taksinomiju mitova; etničke/nacionalne mitove deli na dve grupe: genealoške i kulturno-ideološke mitove deli A. D. Smith, Myths and Memories, str. 57–95.

¹⁶ M. Hechter, Principles.

¹⁷ Nacionalisti kažu prisvajanjem! Jasno je da se ne može prisvajati nešto što više ne postoji, te se tako istorija može tumačiti – tendenciozno ili pogrešno, a ne i prisvajati!

¹⁸ Demosth., Phil. III.31: ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἕκείνους πρᾶττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνας ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἶπειν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνας, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἢν πρότερον πρίασθαι »... ne samo da [Filip] nije Helen, ni sličan Helenima, već barbarin, iz mesta za koje se ne može ništa dobro reći, već i kuga makedonska, odakle [iz zemlje] čovek nije mogao ni pristojnog roba kupiti.

¹⁹ Tako je 9 maja ov. god. u Solunu (Tesaloniki) grčki premijer Kostas Karamanlis, pred članovima centralnog komiteta svoje partije izjavio: »Mi gordi Makedonci ...« vidi Утрински Весник, X/2982 od 11. V. 2009, str. 4. Posle ovakve izjave postavlja se pitanje šta su današnji Grci? I ako su Makedonci, zašto nisu svoju državu nazvali Makedonijom?

zivanjem kulturnih dostignuća i artefakta nađenih u delu teritorije koji je 1913 god. pripao Grčkoj, kao deo grčke kulture dokazuje se pravo »vlasništva« na teritoriju Makedonije, to je tzv. istorijska država. Ide se dotle da se tvrdi da na teritoriji R. Makedonije nema spomenika iz antičkog perioda! Kao odgovor tome, makedonski političari su 2005 god. doneli odluku da se izlože originali antičkih spomenika ispred zgrade Vlade, navodno samo tokom dva meseca dok se ne izrade kopije, a što do dan danas nije urađeno.²⁰ (sl.1)

Slika 1: Antički originali ispred zgrade makedonske vlade.

Novi nacionalni mitovi na Balkanu, osim grčkog romantizma (*panhelenska teorija*), su *albanski nacionalkomunizam* iz vremena E. Hodže (koji koristi staru *panilirsku tezu* ali sada suženu na Balkan, tzv. *balkanski panilirizam*), *bugarski pantrakizam*, i u najnovije vreme, kao reakcija na negiranje makedonskog identiteta i državnosti, *makedonski makedonizam*.²¹

²⁰ O ovom postupku u javnosti se vodila diskusija o estetskim kriterijima, a jedina reakcija o kriterijima zaštite ovih spomenika bila je H. Проєва, »Скулптурите пред владата«, Утрински весник, VIII/2344, od 27. III. 2007, стр. 15.

²¹ Ovde izostavljam nacionalne mitove Srba, jer oni nemaju uticaj na stvaranje novog makedonskog nacionalnog mita. Naime, Srbija je 1996. god. priznala ne samo državu i narod već i kontinuitet makedonske države od 1944. god., iako se s vremena na vreme čuju disonantni tonovi od pojedinih srpskih političara. Izuzetak je Srpska Pravoslavna Crkva, koja ne priznaje makedonsku crkvu, ali iza toga u suštini stoji grčka Patrijaršija, i grčki nacionalizam. O srpskom mitu, vidi Kaser K. – Halpern J., »Historical Myth and the Invention of Political Folklore in contemporary Serbia«, Newsletter for the east European Anthropology group, vol 16. no 1, spring 1998; P. Novaković, Use of past, ancestors and historical myths in the Yugoslav wars in

Albanski panilirizam i nacional komunizam

Albanski nacionalisti su za građenje svog nacionalnog mita, iskoristili panilirsku tezu, tzv. panilirizam, koju su formulirali lingvisti u drugoj polovini XIX veka.²² Oni su prvo lansirali ovu tezu, a tek posle tražili dokaze u drugim izvorima, pa su »pronašli«²³ tzv. *Urnensfelder* kulturu, kulturu polja sa urnama, koja je bila raširena u srednjoj Evropi. To im je poslužilo kao dokaz da je cela Evropa sve do Baltika bila naseljena Ilirima, koji su po njima, odatle došli na Balkan. Teorija je u to vreme bila prihvatljiva jer je Balkan, osim najjužnijeg dela, u arheološkom pogledu bio sasvim slabo istražen, takoreći *terra incognita*. Međutim, iskopavanja posle II. svetskog rata pokazala su da takve kulture nema ne samo u najvećem delu Balkana, već ni u Albaniji i da se materijalna kultura i način sahranivanja (skeleti pod tumulima) razlikuju, tako da je panilirska teza danas odbačena kako velika zablude. Jedino je se nisu bili odrekli, ali ovaj put u izmenjenom vidu, albanski naučnici koji su formulisali novu teoriju, tzv. *balkanski panilirizam*, koji se odnosi samo na Balkan, a ne na celu Evropu. Ilirima se sada pripisuje teritorija od Epira na jugu, do Istre, Save i Dunava na severu, i do Nišave i Vardara na istoku.²³ Po ovoj teoriji, svuda gde ima tumula sa skeletnim grobovima radi se o Ilirima, iako je takav pogrebni običaj, pred kraj praistorije, karakterističan za mnoga evroazijska plemena. Tako na primer, tumula ima i u Heladi (Maraton kod Atine, itd.), što je za tvrde paniliriste dokaz da su Heleni bili Iliri, koji idu čak dotle da tvrde da se Iliri pominju i u Homerovim epovima!²⁴

Ovim panilirskim mitom, odnosno pomoću teze da su Albanci direktni naslednici sveevropskih Ilira, koji su tobož sačuvali svoj identitet od antike i ostali netaknuti svim migracijama, »dokazuje«²⁴ se starost i autohtonost Albanaca preko povezivanja sa Ilirima. Pri tome se zaboravlja da nema kontinuiteta u imenu: ti netaknuti Iliri danas se nazivaju Albanci! Opšti etnonim Iliri nestaje u kasnoj antici – umesto njega, na natpisima se sreću imena pojedinih ilirskih plemena. Ilirski etnikon u izvorima je zadnji put posvedočen u drugoj polovini III veka n. e., a imena Arvaniti i Albanci, koja svakako nisu ista, prvi put se javljaju tek u XI/XII veku, što je hijatus od najmanje osam vekova. U XIII veku je posvedočena kneževina Albanija, a tek od XV veka imamo pisani trag albanskog jezika. Pri tome se tvrdi da postoji jezički kontinuitet između ilirskog i albanskoga jezika, a to se ne može

1990s, *Archaeology and the Changing Identity in the Former Yugoslavia*, Portolano Adriatico, III/3, 2007, str. 57–58.

²² Dobar prikaz panilirske teorije sa literaturom daje A. Benac, »Prediliri, Protoiliri i Prailiri – Vorillyrier, Protoillyrier und Urillyrier«, in Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba, pos. Izd. CBI, I/IV Sarajevo 1964, str. 59–94.

²³ O granicama na osnovu jezičkih ostataka vidi R. Katičić, »Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija – Die neuesten Forschungen über die einheimische Sprachschicht in ilirischen Provinzen«, in Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba, CBI, I/IV Sarajevo 1964, str. 9–58.

²⁴ E. Sedaj, »Les tribus illyriennes dans les chansons homériques«, *Studia Albanica*, I, 1986, str. 157–172. Radi se o sholiji jednog stiha Homerove Ilijade.

dokazati, jer su od ilirskog jezika sačuvane samo tri glose!²⁵ Primera radi: od makedonskog jezika imamo oko 200 glosa, pa ipak ne možemo da utvrdimo dali je bio dijalekt grčkog jezika, ili poseban jezik. U XIX veku su pravljene razne etimologije i rekonstrukcije ilirskog jezika, pomoću albanskog, vrlo često od sasvim nekompetentnih lica, kako što je na primer bio austrijski zamenik-konzula u Janini, J. G. Hahn, koji usput rečeno, nije znao ni reč albanskog, ali to nije smetnja da se njegovi zaključci uzimaju kao merodavni! Da nema kontinuiteta između Ilira i Albanaca pokazuju vizantijski izvori – jedan od njih je žitije Samoilovog zeta, Sv. Jovana Vladimira (X/XI vek), gde se dva puta istovremeno pominju Ilirik, Albanija i Dalmacija, i mnogi drugi primeri.²⁶

U drugoj polovini XX veka, na ovu panilirsku teoriju iz XIX veka, se nado-vezao nacional-komunistički mit. Ne mogavši iskoreniti arhaične običaje lokalnih gorštaka, albanski marksisti-lenjinisti su ih vešto iskoristili za stvaranje nacional-komunizma, tj. mita o nacionalnom geniju i identitetu koji je tobož trajao od najstarijih, ilirskih vremena do danas, čime su prihvatili panilirsku teoriju. U tom cilju albanske vlasti su štedro finansirane istoriju, lingvistiku, a najviše arheologiju koja je tražila i nalazila korene u dubokoj prošlosti. Naučnici su se stavili u službu vlasti i napravili idealizirana i vrlo često fantastična tumačenja o najstarijoj istoriji »naroda«. Išlo se dotle da se čak tvrdilo da su autohtoni stanovnici današnje Albanije bili Pelazgi, drugim rečima proto-Iliri, a to znači da su Iliri, a time i Albanci najstariji narod na Balkanu!²⁷

Naravno da je bilo prelivanja ove slike o Albancima u Makedoniju, naročito posle raspada SFR Jugoslavije. Takvo poimanje Albanaca se preslikava pre svega na najzapadniji deo Makedonije uz granicu sa Albanijom i Kosovom, gde su Albanci tokom vremena postali većinsko stanovništvo. Taj proces je započeo od kraja XVII veka najpre doseljavanjem iz Albanije posle Karpošovog ustanka (1689 god.) i povlačenja makedonskog življa na sever sa austrijskom vojskom; zatim islamizacijom Makedonaca od strane turskih vlasti,²⁸ nesavesnom demografskom politikom u vreme SFRJ (Titovo kumstvo za svako osmo dete), kao i stalnom infiltracijom sa Kosova, proces što traje do današnjih dana.²⁹ I gde god Albanci žive danas, sve dotle treba biti albanska država. Tvrdi albanski ideolozi su 24 marta 1990 god. u tetovskom selu Šipkovica proklamirali političku autonomiju pod imenom Ilirida i tvrdili da su sproveli referendum; 1992 god., grupa albanskih aktivista u Strugi je proklamirala »*republicu Iliridu*« u okviru makedonske države, a 7. maja 2004 god. u selu Slatino, kod Tetova, osnovan je albanski nacionalni pokret »*Ili-*

²⁵ R. Katičić, *Ancient Languages of the Balkans*, p. 170/1. Štaviše, lingvisti ne mogu da utvrde kojoj lingvističkoj grupi, satem ili kentum, je pripadao ilirski jezik!

²⁶ X. Меловски, *Москополски зборник*, стр. 176.

²⁷ Odličnu analizu ovog mita daju P. Cabanes – B. Cabanes, *Passions albanaises*, str. 24–29; 181–204.

²⁸ O ovim procesima v. Д. Ѓоргиев, *Македонија под османлиска власт*, in *Историја на македонскиот народ*, стр. 139–145.

²⁹ Vidi popise stanovništva jugoslovenskog Zavoda za statistiku S. Milosavljević – M. Tomovski, *Albanians 1945–1995*, gl. *Demographics*, p. 291–297; Д. Ѓоргиев, *Населението во македонско-албанскиот*.

Slika 2: Oskvernavljene crkve u s. Lešok i Matejče.

rida«, za federalizaciju Makedonije, za šta se neki političari zalažu i danas,³⁰ što u pogodnom momentu treba da dovede do njenog raspada. Zatim, oružani sukob koji se 2001 godine sa Kosova prelio u Makedoniju, pri čemu je staradalo civilno stanovništvo,³¹ a nisu bili pošteđeni ni verski objekti (kao na pr. crkve u s. Matejče, Lešok i dr.), (sl.2)³² Sukob je od svetskih političara ocenjen kao terorizam,³³ tadašnji generalni sekretar NATO, gosp. Dž. Robertson nazvao ih je »divljačkim ubicama«, a njihovu nelegalnu organizaciju UČK (Nacionalna Oslobodilačka Armija) terorističkom.³⁴ Ovaj sukob je od lokalnih albanskih političara bio iskorišćen za dobijanje prava »ugrožene« albanske manjine, koja od 1990 god. ima svoje nacionalne partije, poslanike u makedonskoj skupštini i ministre u makedonskoj vladi. Evropski političari su preko noći promenili stav o sukobu, jer su im Albanci bili potrebni za borbu protiv tadašnjeg diktatorskog i nedemokratskog srpskog režima i prisilili makedonske političare na potpisivanje Ohridskog ugovora (parafiran 8. avgusta 2001 u Ohridu, a potpisan 13. u Skopju), kojim se albanskoj manjini

³⁰ Tako, novoizabrani gradonačelnik Gostivara (april 2009), Rifi Osmani u TV intervjuima je najavio formiranje nove albanske partije čiji će cilj biti ustavno priznavanje albanske manjine u Makedoniji kao konstitutivnog naroda države.

³¹ Vidi izveštaje o kidnapiranim civilima i izživljavanju albanskih terorista nad radnicima ICMP.GR.32.1.doc kao i Američkog stejt departmenta Country Reports on Human Rights Practices, <http://209.85.129.132/search?q=cache:UgcLL-Irto8J:www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2002/18379.htm+kidnapped+and+tortured+macedonians+mavrovo&cd=>

³² Kao reakcija na to u Prilepu je bila potpaljena džamija.

³³ Cf. White book, Terrorism, str. 69- 94, 109-153, 262-273, sl. 1-11 i sl. na str. 294.

³⁴ White book, Terrorism str. 159-174; vidi i analizu kanadskog ambasadora u Jugoslaviji 1990-1992, J. Bissett, »War on terrorism«, National Post, 13 November 2001, <http://www.globalresearch.ca/articles/BIS111A.html+lord+robertson%2Balbanian+terrorism+in+macedonia&cd=2&hl=de&ct=clnk&gl=de>. In March, Lord Robertson, the Secretary-General of NATO, condemned the KLA terror campaign and described them as »murderous thugs«.

daju prava kakva nema nijedna manjina na svetu – da ne govorimo o Balkanu, a još manje o makedonskoj manjini u Albaniji.

Albanski političari su do juče sistematski koristili ime Slavo-Makedonci,³⁵ izmišljeno od strane našeg južnog suseda za negiranje makedonskog identiteta i države.³⁶ Naime, imena naroda, kao i ljudi, služe za njihovu identifikaciju, a ne za »objašnjenje« etnogenetskih procesa preko korišćenja kompozitnih imena! Tako na primer, ne koristi se, niti se ikad koristilo ime Slavo-Bugari, da bi se kazalo da u etnogenezi savremenih Bugara osim slovenske komponente postoji i jedan neslovenski elemenat – bugarski, koji je, iako je bio malobrojniji, dao ime narodu jer je bio vladajući. Da je ovakvo označavanje izmišljeno, fantomsko, te prema tome nemoguće, dovoljno je reći da se nijedan drugi narod ni na Balkanu a ni u Evropi nije obeležavao i ne obeležava se kompozitnim imenom. Tako na primer, ne postoje imena kao Slavo-Rusi, Slavo-Srbi, Slavo-Poljaci, Slavo-Hrvati, itd, nema ni Franko-Gala, Austro-Germana, Italo-Germana, Arabo-Španaca, ili pak Grko-Romeja. Korišćenjem imena »Slavo-Makedonci« za današnje Makedonce, makedonski političari albanskog porekla sistematski negiraju prirodno i ustavno ime naroda i države u kojoj žive (za čiji ustav, 17. aprila 1991 god., albanski parlamentarci nisu glasali), države od koje traže samo prava i prava i prava ... A obaveze prema državi – šta li to beše? Tako u vreme izborne kampanje 2002, u udarnom dnevniku državne televizije, gosp. A. Džaferi, osnivač i lider albanske partije DPA, objašnjavao je Makedoncima zašto su Slavomakedonci: jer su u Makedoniju došli u VI veku sa teritorije iza Karpata, te stoga nemaju nikakve veze sa antičkim Makedoncima, a prema tome ni pravo na ime Makedonija, i da to ime u suštini pripada Albancima, koji su, po njemu direktni naslednici Ilira! Pravo Albanaca na ime »Makedonija« gospodin Džaferi izvlači ni manje ni više već direktno od Aleksandra Makedonskog – a da se pritom ne pita zašto slavnog kralja nisu zvali Aleksandar Ilirski, tj. Albanski! Naime, po najnovijem »naučnom« otkriću ovog albanskog političara iz Makedonije, Aleksandar Makedonski je bio Ilir, jer mu je majka bila Epirka – a po panilirskoj teoriji, Epirci su naravno Iliri. Istu priču (o albanskom poreklu Aleksandra), danas nam priča i Ali Ahmeti, lider albanske partije DUI i aktualni koalicioni partner u Vladi.³⁷ Naime, imenom Slavo-Makedonci sugerira se da makedonski narod nije autohton na svojoj teritoriji, a istovremeno, stalno i svim sredstvima (čak i u štampi na makedonskom jeziku,³⁸ a da ne govorimo o publikacijama na albanskom) propagira se otrcana i odavno odbačena teorija da su Albanci bili direktni naslednici Ilira; ide se dotle da se i antički Makedonci proglašavaju Ilirima, čime se direktno poseže za celom Makedonijom: ako su antički

³⁵ H. Проєва, „Славомакедонци, фантомска именка«, Вест, br. 265, od 26/27. V. 2001, стр. 10.

³⁶ H. Проєва, „Името Македонија«, Република, od 7/8. I. 1992, стр. 17 и Република, od 9. I. 1992, стр. 17. Еад., »Александар Македонски би се смеел«, ПУЛС br. 80, od 30. VII. 1992, стр. 17–19.

³⁷ Vidi intervju: A. Ахмети, Александар Македонски, Сера, бр. 3, od 14. 5. 2009, стр. 18–22.

³⁸ H. Проєва, Игнорирање, Македонско време V/48, октомври 1998, стр. 19, i englesko izdanje Neglecting, The Macedonian Times, V/48, October 1998, pp. 19.

Makedonci bili Iliri, onda bi cela Makedonija bila albanska zemlja, a ne samo njezin najzapadniji deo. U tom slučaju, vrlo lako može makedonska država, koja je tobož nekakva komunistička tvorevina (čija li samo tvorevina beše albanska država 1912

HARTA E SHQIPËRISË

GJENDJA E SOTME E KUFIJVE ADMINISTRATIVIV
DHE GJENDJA REALE E TROJEVE HISTORIKISHT ETNIKE SHQIPTARE

Slika 3: Karta velike Albanije.

god.?),³⁹ da se podeli između suseda, pri čemu bi zapadni deo pripao albanskoj manjini, a odatle do stvaranja Velike Albanije ima samo jedan jedini korak. (sl. 3) Ako nema makedonske nacije, onda ne može biti ni makedonske države, jer sve su države u Evropi nacionalne, uključujući i albansku!

Albanska političarka Miruše Hodža, prof. albanologije na Filološkom fakultetu u Skopju, jedina žena kandidat za predsednika Makedonije, ove 2009 god., tokom jednog televizijskog predstavljanja predsedničkih kandidata držala je »predavanje« o neospornom albanskom identitetu koji izvire od Ilira i savetovala je Makedonce da raščiste sa svojim identitetom, koji maltene nema veze sa imenom države, jer zamislite – u njoj žive i manjine ! Usput rečeno, manjine žive u Makedoniji jer su jedino u njoj priznate; ostale balkanske zemlje – Albanija, Bugarska, Grčka itd., koje ne priznaju manjine,⁴⁰ po toj ideologiji su etnički kristalno čiste države. Ista ova političarka na mitinzima pred albanskim elektoratom predlagala je belgijski koncept za Makedoniju. Drugi albanski kandidat za predsednika države, gosp. Agron Budžaku, iz istih razloga zalaže se da kompromisno ime Makedonije bude multietničko, a ne kazuje nam kako bi glasilo, verovatno zbog toga što je takav predlog za državu u kojoj uživa sva prava, već iskazao gosp. Nevzat Halili, predsednik ilegalne republike Iliride i albanski ultranacionalist, 2002 god. uhapšen u Prištini od snaga KFOR zbog aktivnosti oko paravojne vojske Iliride, koji nam je smislio ime: *Makedonija-Ilirida*.⁴¹

Posle grčkog veta za prijem Makedonije u NATO, aprila 2008,⁴² makedonski političari albanskog porekla i pojedini intelektualci počeli su da propagiraju tezu da Albanci ne mogu da čekaju da Makedonija uđe u NATO i EU zbog nerešenog problema sa Grčkom i da je pitanje dana kada će nam isporučiti zahtev sa rokom za njegovo brzo rešavanje, što je najblaže rečeno nepristojno prema državi u kojoj žive, a osim toga isporuka takvog zahteva bi značilo isporučiti zahtev sebi

³⁹ Ovde treba podsetiti da za razliku od albanske države, Makedonija nije bila sazdana od velikih sila, naprotiv, Makedonija je, njihovom politikom, osakaćena tj. podeljena između četiri, a po raspadu SFRJ na pet država, (Grčka – tzv. egejski deo, bugarska – tzv. pirinski deo, Srbija – tzv. vardarski deo i oblast Gora koja se sada nalazi u R. Kosovo, Albanija – deo Prespansko-Ohridskog regiona, i granični pojas sa Albanijom (oblasti Golo brdo i Gora). Za odnos evropskih sila prema makedonskom pitanju vidi knjigu nemačkog ambasadora u R. Makedoniji napisanu na osnovu neobjavljenih dokumenata političkog arhiva nemačkog ministarstva za spoljne poslove: H. L. Steppan, Die mazedonische Knoten, naročito gl. V i VI.

⁴⁰ Tako Grčka ne priznaje makedonsku, albansku, romsku i druge manjine, vec samo muslimansku grupu, isto i Bugarska, dok su u Albaniji priznati samo Makedonci u nekoliko etnički čistih sela na Prespanskom jezeru gde uopšte nema Albanaca. O položaju manjina u ovim zemljama vidi izveštaje Helsinškog Human Rights Watch: Denying Ethnic Identity; Destroying Ethnic identity, News from Helsinki Watch, kao i godišnje izveštaje Stejt departmenta USA.

⁴¹ Vidi Македонско сонце, XV/750, od 14. 11. 2008, str. 22–23: Редифинирање на Македонија.

⁴² Vidi izveštaje i komentare novinskih agencija i eksperta : http://209.85.129.132/search?q=cache:iVKmaMfohoEJ:www.novinite.com/view_news.php%3Fid%3D91875+greece+vetoed+Macedonia&cd=5&hl=de&ct=clnk&gl=de
<http://209.85.129.132/search?q=cache:t38op5scdzWJ:www.osservatoriobalcani.org/article/articleview/9365/1/216/+greece+vetoed+Macedonia&cd=21&hl=de&ct=clnk&gl=de>

samima – odnosno, da ne priznaju državu u kojoj žive i u kojoj, da opet ponovim, uživaju sva ljudska i kolektivna prava. Ovde bih htela da ukažem da za prijem u ove organizacije, osim grčkog protivljenja, postoji i druga prepreka – negativne ocene koje Makedonija dobija zbog nereda na izborima, koji se redovito dešavaju u mestima naseljenim Albancima, a koji su bili najveći na prevremenim izborima 2008 god.⁴³ Odmah posle grčkog veta za prijem u NATO – pri čemu je Makedoniji isporučen još jedan, devetti, kriterij za prijem u ove organizacije.⁴⁴

Bugarski pantrakizam

Pantrakijska teza je skoro isto toliko stara kao i panilirska, ali je iskorišćena za građenje bugarskog nacionalnog mita tek od šezdesetih godina prošlog veka.⁴⁵ Njene implikacije za makedonski nacionalni mit tiču se uključivanja peonskih plemena u Tračane: ako su Peonci Tračani,⁴⁶ a Bugari njihovi direktni naslednici, onda oblasti istočno od Vardara naseljeni peonskim plemenima trebaju biti bugarske, ali to nije bitno uticalo na rađanje novog makedonskog mita. Posle pada komunističkog režima u Bugarskoj, kao i u svim postkomunističkim zemljama, rađa se novi nacionalni mit. Preispitivanjem identiteta Bugara i revizijom bugarske istorije bavi se fondacija Tangra, osnovana 1997. god.⁴⁷ Po njihovom tvrđenju, direktni preci Bugara su došli iz srednje Azije, doline Pamisa i Hindukuša, gde je bugarsko ime tobož zapisano u I milenijumu pre n.e.,⁴⁸ ali ni ovaj mit nema uticaja na rađanje novog makedonskog nacionalnog mita. Za makedonski nacionalni mit važno je negiranje zasebnosti makedonskog naroda i jezika, i njegovo uključivanje u bugarski identitet. To se brani činjenicom da se od vremena cara Samoila bugarsko ime primenjivalo i na Makedoniju, a da se pri tome ne traže i ne objašnjavaju razlozi za to.⁴⁹ Naime, posle svrgnuća bugarskog cara Borisa II od strane vizantijskog cara Jovana Cimiskog, car Samoil je za svoju državu sa centrom u Makedoniji, a ne u Bugarskoj kao dotle, uzurpirao titulu i državno-pravnu tradiciju bugarske države. Ovim političkim, a ne etničkim imenom su se nazivale sve zemlje pod bugarskom vlašću od Jadranskog do Crnog Mora i od Save i Dunava na severu do Larise na jugu! Da ovo ime nije etničko, pokazuje činjenica da se jezik Kirila i Metodija

⁴³ Neredi su se desili 1 juna, 2008 na vanrednim parlamentarnim izborima, pri čemu je bilo više ranjenih i jedan ubijen. Vidi Утрински весник, od 02 juna 2008: Во Арачиново пукотници.

⁴⁴ Vidi izveštaj Evropskog komiteta o ispunjavanju uslova za prijem: Утрински весник, od 06 novembra 2008; kao i komentar u dnevniku TV A1, 05. 11. 2008: »Негативна оцена од ЕК за лошите избори«.

⁴⁵ Analizu razloga za to daje I. Iliev, *The Proper Use*, *Ethnologia Balkanica*, 2, 1998, str. 10–12.

⁴⁶ O peonskoj problematici vidi H. Проева, *Студии*, str. 103–108.

⁴⁷ <http://tangra-bg.org/bul/zafondaciata.htm>

⁴⁸ Prof. A. Fol (ed.), *Българите/The Bulgarians*; Й. Табов, *Антична Българи®*.

⁴⁹ Ruku na srce, ni makedonski istoričari se nisu potrudili da to objasne, što zbog konformizma, što zbog ubeđenja da je to nepotrebno jer je samo po sebi jasno, te sam to uradila prilikom objavljivanja dela Delakulonša, vidi belešku niže.

ne naziva bugarskim, već slovenskim, a u vizantijskim hronikama Makedonija se dotada nazivala Sklavinija/Sklavicija. Naime, sve do XIX veka i do formiranja balkanskih država, nazivi Grk i Bugarin nisu imali ni etničko, ni političko značenje. Tako se naziv Bugarin koristio za sve Slovene u Otomanskoj Imperiji,⁵⁰ ali i kao sinonim za seljaka, jer su Sloveni živeli pretežno po selima, dok se imenom Grk, sve do početka XIX veka, označavao svaki pravoslavni hrišćanin. Ovo nije jedini primer korišćenja državnog imena za različite narode: srednjevekovna nemačka država, od X veka nazivala se imenom Rimskog Carstva, najistočniji delovi Balkana zvali su se Rumelija, južnoslovenski narodi u XVIII veku nazivali su se Iliri po prefekturi Ilirik itd.⁵¹ Nasuprot tome, počevši od XVIII veka u izvorima se pravi razlika između Makedonije/Makedonaca i Bugarske/Bugara sve do pojave bugarske brige i »bratske pomoći« za oslobođenje Makedonije.⁵² Najlepši primer za to je tzv. Kresnenski ustanak iz 1878 godine, ime dato u bugarskoj istoriografiji⁵³ po imenu lokaliteta, dok na sačuvanom olovnom pečatu jasno piše печать / началник / щаба (u krugu), a okolo: на македонското востаніе 1878, a u pravilima Makedonskog ustaničkog komiteta govori se o oslobođenju Makedonaca, makedonskom ustanku, makedonskoj vojsci,⁵⁴ što jasno pokazuje da ovaj ustanak, kao i kasnije »bugarske« ustanke dižu Makedonci, a ne Bugari! Ovde treba pomenuti i američke iseljeničke liste od početka prošlog veka, na kojima su se polupismeni stanovnici iz svih delova Makedonije izjašnjavali kao Makedonci,⁵⁵ što je još jedan, vrlo objektivan dokaz protiv tvrdnje da je makedonska nacija sazdana Titovim dekretom posle II svetskog rata, ili od strane Kominterne, koja je 1934 god.⁵⁶ samo prihvatila realnost postrojanja makedonske nacije.

⁵⁰ V. Friedman, *Macedonian Language and Nationalism*, Balcanistica, II, 1975, str. 84.

⁵¹ O ovome vidi H. Проєва, in A. Делакулонш, Лулката на македонската државност, стр. 8–16.

⁵² A to je posle formiranja TMRO, kasnije VMRO koja se zbog spoljnog mešanja podelila na više frakcija cf. K. Bitovski, "Makedonija vo devetnaesetiот век до Balkanskite vojni (1912 – 1913), in Историја на македонскиот народ, vol. III, deo IV-VII, str. 157- 410.

⁵³ U to vreme makedonski narod nije imao svoju državu i institucije, te prema tome ni svoje istoričare.

⁵⁴ Документи за борбата, том I, Скопје, 1981, стр. 245–261: Правила на македонскиот востанички комитет на Македонското (Кресненско) востание, 1978/79; vidi faksimil olovnog pečata, str. 708.

⁵⁵ Deo dokumenata koji se čuva u arhivi Ellis Island Museum, New York, USA, mogu se videti na stranici <http://www.ellislandrecords.org.search/matc...> U oficijalnim dokumentima o prodaji zemljišta do II svetskog rata njihov jezik se naziva »makedonski lingvistički idiom« ili samo »makedonski« cf. D. Lithoxou, Dhio anekdhota dokumenta yia tin istoria ke ti sindhisi tis slavomakedonikis meionotitas kata tin prometaksiki periodho, Eftos Orion, od 6. juna 1992, str. 36–42.

⁵⁶ Vidi komentar <http://macedoniadaily.blogspot.com/2008/03/earliest-macedonian-immigrant-in-us-in.html>

Grčki panhelenizam

Panhelensko viđenje ljudske istorije tvrdi da je Grčka kolevka sveukupne evropske civilizacije: sve je grčki izum od feničanskog alfabeta do makedonske falange i vojnih pobeda njihovih najvećih neprijatelja Makedonaca, iako su antički Grci jasno izdvajali Makedonce od Helena. Prema ovom nacionalnom mitu, gde god ima helenskih tragova u bilo kom obliku – trgovina, kulturni uticaji i sl., sve je to grčka teritorija, bez obzira na stanovništvo koje tamo živi vekovima unazad. Eklatantan primer ovoga je enklava Kalaša u Pakistanu, za koje postoji neosnovano mišljenje da potiču iz vremena Aleksandra Makedonskog. Grčka država je 2005 god. tamo izgradila grčki kulturni centar!⁵⁷ Makedonska reakcija na to bila je »naučna« ekspedicija (finansirana od strane makedonskog biznismena u Švajcarskoj V. Ral-eva, a bez ijednog istoričara i arheologa) kod Buruša u dolini Hunza u Pakistanu, čiji jezički izolat tvorcima makedonskog nacionalnog mita povezuju sa makedonskim antičkim jezikom,⁵⁸ Reportaža o tome je reprizirana do besvesti na Makedonskoj televiziji. Prošle, 2008 god. počasni gosti R. Makedonije bili su kralj i kraljica Hunze, što je bilo praćeno bučnom medijskom reklamom.⁵⁹

Nacionalni mitovi se koriste i za opravdanje asimilacije koju vrši bogatija i jača zajednica. Da bi se to postiglo, koriste se zajednički elementi, razlike se ublažavaju i ide se dotle da se prošlost druge zajednice »prisvaja« kako bi se stvorio ili pojačao zajednički identitet.⁶⁰ Takav primer opet je grčka ideologija koja poraz Helena kod Heroneje (338 god. st.e.) od strane Makedonaca prikazuje kao stvaranje saveza za ujedinjenje Helena.⁶¹ Međutim sklopljeni mir u svim helenskim izvorima pisanih od grčkih istoriografa, isključivo se naziva *koine eirene* – *zajednički mir*. Uslovi mira diktiranog od pobednika, i pored proklamirane slobode i autonomije, jasno pokazuju da se radi o potčinjenosti kamufliranoj od veštog diplomate Filipa II: mešanje ne samo u unutrašnje stvari, već i u privatnu svojinu. Helenima je bilo zabranjeno menjanje njihovog uređenja, preraspodela zemljišta, otpisivanje dugova, oslobađanje robova, proterivanje političkih protivnika i konfiskacija njihovih imanja, vraćanje političkih begunaca, stavljanje u službu druge države, sklapanje saveza sa drugim državama, međusobne borbe, itd. Jedini ustupak pobednika je bio nenametanje poreza. Garancija za poštovanje ovih mirovnih uslova bile su četiri makedonske vojne baze postavljene na strateškim tačkama: Tebanska Kadmeja na severu,

⁵⁷ Македонско Сонце, br. 587, od 30. IX. 2005, str. 12.

⁵⁸ I. Čašule, Basic Burushaski Etymologies, LINCOM Etymological Studies, no 1; isto na makedonskom, И. Чашуле, Основни бурушаски етимологии; Id., Burushaski-Phrygian Lexical Correspondences in Ritual, Burial, Myth and Onomastics, Central Asiatic Journal, 48/1, 2004, 50–104.

⁵⁹ Retki su bili mediji koji su zatražili stručno mišljenje (to je uradila Televizija A2, 18. 7. 2008 u emisiji »TV Magazin«)

⁶⁰ A. Hastings, The construction of Nationhood, p. 107.

⁶¹ Pokušaj da se 1972 postavi statua Aleksandra Makedonskog u Atini je kritikovan od grčkih arheologa i odbačen s obrazloženjem da su Makedonci bili porobljivači Helena, što je tačno, vidi The Guardian, 16 February 2009.

Korintska akropola na jugu, u Ambrakiji na istoku i u eubejskoj Halkidi na zapadu.⁶²

Od formiranja savremene grčke države, deo negrčkog stanovništva (Albanci, Makedonci, Turci) bio je sukcesivno proterivan, nasilno ili pod maskom dobrovoljne razmene stanovništva.⁶³ Nova grčka država, od tadašnjeg Društva naroda, ugovorom iz Sevra 1920 god., bila je obvezana da manjinama garantira slobodno korišćenje materinjeg jezika. Pet godina kasnije, maja 1925 god., odštampani bukvar⁶⁴ za »Slav speaking minority«⁶⁵ na narodnom prilepsko-bitoljsko-lerinskom dijalektu, namerno štampan latinicom – pismom tuđim makedonskom jeziku – nikada nije bio pušten u upotrebu (zapaljen je u insceniranom napadu na voz kojim je trebalo da bude distribuiran), jer to bi značilo priznavanje makedonskog naroda.⁶⁶ Odmah su usledile reakcije i na pismo i na jezik Bukvara naročito sa bugarske strane u čemu su se zdušno angažovali tadašnji naučni autoriteti.⁶⁷ Drugi, preostali deo negrčkog

⁶² Vidi sačuvani tekst, M. N. Tod, GHI, no. 177, IG II² 236, Sylloge³ 260), analizu T. T. B. Ryder, Koine Eirene, str. 101–115, 150–162; П. Карлие, Демостен, стр. 208–221; Н. Проєва, Историја на Аргеадите, стр., 240–244.

⁶³ Konvencija o dobrovoljnoj razmeni stanovništva između Grčke i Bugarske, od 29. IX. 1919 potpisana u Neju od strane ministara spoljnih poslova Kalfov-Politis, (tzv. Nejski ugovor, dokument br. LoN: 41/39337 (19–27) R 1695) o razmeni grčke manjine iz Bugarske za »bugarsku« manjinu iz Grčke. Etnička slika u makedonskom, tzv. egejskom delu grčke države je radikalno promenjena posle Grčko-turskog rata (1919–1922), ugovorom iz Lozane 30. I. 1923 o obaveznoj razmeni muhamedanskog stanovništva iz Grčke sa hrišćanskim iz Turske, pri čemu su, osim Turaka, iseljeni i islamizirani Makedonci, a u Makedoniju naseljeniji maloazijski grkofoni koji se do dan danas nazivaju madžiri = stranci, dok se Makedonci zovu endopi = domaći tj. starosedeoci ili endopi Makedones = domaći Makedonci. Odnos etničkih elemenata u grčkoj Makedoniji u 1912 lepo se vidi na Etnografskoj karti objavljenoj 1926 god. od strane Lige Naroda, pri čemu su Makedonci označeni kao »Bulgarisants« = bugarizirani, a ne Bugari!

⁶⁴ Bukvar pod imenom Abecedar, pripremila je tročlana državna komisija (Papazachariou, Saiaktzis i Lazarou) po principima koje je ustanovio K. P. Misirkov što pokazuje da su bili bili upoznati sa njegovim radovima i da su znali makedonski jezik. Vidi Abecedar, en Athinais, 1925; fototipno izdanje Abecedar-Абѣцѣдар, јубилејно издание, 1925–1985, Skorpe, sa dodatkom na engleskom jeziku, str. 3–21. Vidi i izjavu E. Venizelosa, od 11. X. 1930 god.: da će pitanje makedonske manjine biti uređeno i da će se on angažirati za otvaranje škole ako narod to zatraži. Opširnije o ovom pitanju vidi B. Kuševski, За појавата на „Абѣцѣдарот«, Историја, XIX/2, 1983, стр. 179–188, B. Kuševski, Македонското прашање, стр. 117–170.

⁶⁵ Na ovo su reagirale kako bugarska tako i vlada Kraljevine SHS, koje su uz pomoć njihovih »naučnika« dokazivale da je slovenski živalj bugarski odnosno srpski, v. Л. Мојсов Околу прашањето на македонското национално малцинство во Грција стр. 268 sqq; zasilivši propagandu u pograničnim delovima v. B. Kuševski, Петициите на »српското малцинство«, од Егејска Македонија упатени до Друштвото на народите и нивната судбина, Историја VI/2, 1970, стр. 130 sqq i pod plaštom brige za svoju manjinu potpisivali ugovore o razmeni stanovništva.

⁶⁶ Ali da ironija istorije bude veća, politička partija makedonske manjine u R. Grčkoj, Vinožito / Ouranio toxo / Rainbow, članica evropske slobodne alijanse, novcem koji je dobila od grčke države kao kaznu određenu od Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, štamkala je novo, fototipsko izdanje Bukvara paralelno sa savremenim bukvarom kakav se danas koristi za učenje makedonskog jezika: Abecedar, Буквар, ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ, Thessaloniki, 2006.

⁶⁷ Љ. Милетич, Нова латинска писменост за македонските българи подъ Гърция, Abecedar, Македонски прегледъ, София, 1925, стр. 229; И. Д. Шишманов, Абѣцѣдарътъ, Българска мисълъ, I, 3, София, 1925, стр. 302, v. i francusku verziju: L'Abécédaire à l'usage des minorités bulgares en Grèce, 1926.

stanovništva je asimiliran najgorim metodama:⁶⁸ počev od zabrane maternjeg jezika (plaćanje kazne za svaku izgovorenu makedonsku reč),⁶⁹ do pogrcivanja imena ljudi i zamene slovenskih i turskih toponima⁷⁰ grčkim toponimima (zakon donesen 21. XI. 1926 god. i primenjen samo u grčkom delu Makedonije – to nije urađeno na Peloponezu, gde i danas ima slovenskih toponima), i sličnim metodama.⁷¹ Mnoga naselja su bila nasumice prekrštena antičkim grčkim imenima, jer u vreme kada je ovaj zakon donet i primenjen, veći broj antičkih naselja još nije bio lokalizovan, a posle se pokazalo, na primer, da se antičko mesto nalazilo na suprotnoj obali reke Vardara od prekrštenog savremenog mesta.⁷² Srećom, zakonom se ne može izbrišati istorija. Tako i danas vetar koji duva dolinom Vardara Grci zovu *Vardariotis* = *Vardarec*, tj povardarski vetar, po imenu reke Vardar, koju oni sada zovu antičkim imenom *Axios*. Ovaj proces je bio zaokružen građanskim ratom 1946–1949. god.⁷³ kada su grčki saveznici Britanci⁷⁴ bombardirali sela u egejskom delu Makedonije napalm bombama, upotrebljenim prvi put u savremenom ratovanju. To je izazvalo bežanje civilnog stanovništva, pri čemu je iz humanitarnih razloga organizirana evakuacija žena i dece (iseljeno je 28.000 dece), ugovorena od regularno izabrane grčke vlade i nepriznate privremene Demokratske Vlade, formirane od Komunističke

⁶⁸ A. N. Karakasidou, *Fields of Wheat*, i makedonski prevod *Полиња жито*, osobito gl. 4; Ead., *Transformation of Identity*, in V. Roudometof (ed), *The Macedonian Question* i makedonski prevod *Makedonskoto prašanje*, str. 79–131.

⁶⁹ Grčka teroristička organizacija »Grčko-makedonska pesnica« iz Florine (Lerin) 27. I 1926 god. objavila je cirkular protiv upotrebe makedonskog jezika u javnosti sa naređenjem da se govori grčki jezik, cf. Документи за борбата, том I, стр. 57. Od brojnih svedočanstava o ovome vidi A. H. Каракасиду, *Полиња жито*, str. 191 (rešenje br. 134 od 13. XII. 1936, za zabranu upotrebe svih idioma osim grčkog u opštini Asiros); kao i zakletvu seljaka iz s. Krpešina, gr. Atrapos, da neće govoriti slovenski idiom cf. *Elliniki foni*, 8 VIII 1959, *Foni tis Kastorias*, 4 X 1959.

⁷⁰ Vidi, J. Мојсов, *Околу прашањето*, стр. 247–256, rezime na francuskom, str. 337–358, vidi i dvojezična izdanja sa starim i novim imenima T. Simovski, *Atlas of the inhabited places*; Id. Т. Симовски, *Населените места*.

⁷¹ O ovim metodama vidi L. M. Danforth, *The Macedonian conflict*, posebno gl. III; R. Van Boeschoten, *Ethnicity and the Cultural Division*. Isti metod nasilnog menjanja toponima i identiteta ljudi sproveden je sa turskom manjinom u Bugarskoj, cf. С. Николов, *Сфаќања на етницитетот во бугарската политичка култура: неразбирања и искривоколчувања*, in В. Рудометоф, *Македонското прашање*, Скопје, 2003, стр. 299–300, engleski original: *The Macedonian Question*.

⁷² Grčke vlasti su se rukovodile identifikacijama predloženim od A. Delacoulonche, *Berceau de la puissance macédonienne*, i makedonski prevod Н. Проева, *Лулката на македонската државност*.

⁷³ Dobar pikaz daje J. Пановска, *Крајот на една илузија. О последицама ovog rata i posleratnim ljudskim sudbinama učesnika vidi zbornik eseja After the War was over*; (ed. M. Mazower), prevod na makedonskom *Откако војната заврши*, cf. *Introduction-Boved*, kao i s.v. *Macedonia, civil war*.

⁷⁴ H. Richter, *British Intervention in Greece*.

Partije Grčke (koja je jedina priznavala Makedonce),⁷⁵ što je najveća takva akcija posle II sv. rata, sprovedena od međunarodnog Crvenog krsta i polumeseca. Ovaj egzodus je bio početak kraja čišćenja makedonskog etničkog prostora, jer se nijedno evakuirano dete nije vratilo na rodno ognjište.⁷⁶ Zakonom iz 1982 god. zabranjeno je vraćanje svima koji nisu rodом Гrcи, i do dana današnjega ta deca se zovu *Begalci* – izbeglice. Tako su Makedonci u svojoj zemlji postali manjina.⁷⁷ Ako se ovo zna, jasno je zašto se grčka država svim silama trudi da ozakoni učinjeno negiranjem makedonskog imena, a time i postojanje makedonske nacije uopšte. Zato joj smeta samostalna država sa imenom Makedonija⁷⁸ i zato grčki nacionalisti grčevito pokušavaju da dokažu da je ime Makedonija – inače strogo zabranjeno za upotrebu u grčkom delu Makedonije – grčko. Naime, grčki deo Makedonije i odgovarajuće državno Ministarstvo, zvanično se zvao *Voria Elada* (severna Grčka) sve do 1982 godine, kada je vraćeno etničko i geografsko ime i kada je počelo masovno korišćenje makedonskih simbola (jedan od njih je lik Aleksandra Makedonskog na grčkom kovanom novcu) i prekrštavanje objekata i institucija antičkim makedonskim imenima – Aleksandar, Makedonija i sl.

Ovakva politika Grčke je bila moguća i ostvarljiva jer su evropski istoričari, naročito nemački, u vreme romantizma povezali stare Grke sa Germanima, koje su proglasili za proto-Indoevropljane, a preko njih i sa zapadnim Evropljanima, pri čemu su ih idealizirali (pre svega u estetskom smislu) i stavili na pijedestal, tako da su od XIX veka Гrcи u fokusu; dotada je to bila Rimска država, čiji su duhovni naslednici zapadni Evropljani. Zbog ovog filhelenizma grčka država je postala, i do dana današnjeg ostala, evropska miljenica, kojoj se sve dozvoljava: negiranje manjina, kršenje pravila međunarodnih organizacija, zloupotrebe članstva u njima i sl. Tako na primer, iako je potpisnik Šengenskog sporazuma, Grčka ne samo da građanima Makedonije ne izdaje šengen-vize,⁷⁹ već ne priznaje ni vize izdate od

⁷⁵ A. Rossos, *Macedonia and the Macedonians*, str. 197 i uopšte gl. 11 *War and revolution 1940–1949*, str. 183–212. U oblastima pod kontrolom antifašističkog slavo-makedonskog nacionalnog oslobodilačkog pokreta (SNOF) bile su otvorene škole, štampane novine (od 1944 izlazio *Славјаномакедонски глас*) i držala bogoslužba na »slavo-makedonskom« jeziku, kojeg su neuki Makedonci zvali »naš јазик« ili »stariot јазик«, cf. Kofos, *Nationalism and Communism*, str. 122. P. Киријазоски, *Петте судбоносни години*, стр. 21/22; P. Киријазоски, *Македонските национални институции во Егејскиот дел*, стр. 199–201. С. Киселиновски, *Статусот на македонскиот јазик во Македонија*, стр. 75/76.

⁷⁶ Ova deca, sada građani USA, Kanade i dr. država EU, ne mogu da posete ni grobove svojih roditelja i predaka, jer države u kojima žive su »nemoćne« da nateraju Grčku, koja se diči da je kolevka ljudske demokratije, da poštuje osnovna ljudска prava.

⁷⁷ Da Makedonci pre građanskog rata nisu bili manjina govore poverljivi izveštaji stranih obaveštajaca, jedan od njih je upravo britanski, cf. A. Rossos, *The Macedonians of Aegean Macedonia: A British Officer's Report 1944*, *Slavonic and East European Review*, 69, 1991, str. 293–294.

⁷⁸ Dok je Makedonija bila u sastavu Jugoslavije, Гrcima uopšte nije smetalo ne samo ime zemlje (SR Makedonija u udžbenicima) već ni језик. Tako je u rezoluciji konferencije komisije UN za standardizaciju imena upisan makedonski ćirilični alfabet: cf. *Third United Nation conference of the standardization of Geographical Names, Athens, 17 August–7 September, 1977*, vol I, *Report of the Conference*, gl. III, tačka 11, str. 29.

⁷⁹ Umesto u pasoš, grčke vlasti, Makedoncima izdaju vize na posebnom listu papira.

Slika 4: Izgled Šengen-vize za građane Makedonije.

strane zemalja-članica ovog ugovora, koje na vizama izdatim makedonskim građanima moraju da naznače da viza ne važi za Grčku (sl.4). Kao evropska miljenica, Grčka je uspela ne samo da uspori prijem R. Makedonije u međunarodne organizacije,⁸⁰ već i da dovede da Makedonija bude ucenjivana od strane demokratskih Evropljana, koji se iz petnih žila trude da nas nauče demokratiji. Od Lisabonske deklaracije (22. VI 1992), kojom su nam poručili da će nas priznati samo ako ime države ne sadrži reč Makedonija,⁸¹ stiglo se do postavljanja dodatnih uslova: zahtev za iznalaženje kompromisnog imena sa Grčkom kao uslov za članstvo u NATO i u EU. Tako, zahvaljujući grčkoj propagandi kao i dobro poznatom filhelenizmu, Evropska unija je bukvalno ucenila jednu nenaoružanu, siromašnu⁸² i malu zemlju koja se na najciviliziraniji način odvojila od SFR Jugoslavije i, pored Slovenije, jedina dobila pozitivnu ocenu od Badenterove komisije,⁸³ tražeći od nje promenu imena za priz-

⁸⁰ U organizaciju Ujedinjenih naroda, primljena je tek 1993 pod smešnim i nelogičnom referencom Former Yugoslav Republic of Macedonia što je trebalo da se koristi dva meseca, a traje do dana današnjeg – skoro dve decenije, čak i posle raspada poslednje Jugoslavije i nestanka jugoslovenskog imena u međunarodnoj komunikaciji. Vidi kratak i pregledan prikaz T. Чеперанов, Самостојна Република Македонија, in Историја на македонскиот народ, стр. 329–341.

⁸¹ Vidi European Council declaration on former Yugoslavia, Bulletin of the European Council, No. 6, 1992, Anex II, I.32, p. 22; Георгиевски – С. Додевски, Документи за Република Македонија, кн. III, документ бр. 78, стр. 333–335.

⁸² I za razliku od bogatih evropskih zemalja koje su primile neznan broj izbeglica (NATO bombardiranje SR Jugoslavije 1999 god.), Makedonija je široko otvorila vrata i primila 360.000 izbeglica sa Kosova, što je bilo 17/18% od njenog stanovništva, a za šta do dana današnjeg nije dobila obećane kompenzacije.

⁸³ Makedonija nije bila priznata od Evropskog Saveta, iako je makedonski ustav, kao i slovenački, jedini od bivših jugoslovenskih republika, bio pozitivno ocenjen od arbitražne komisije formirane od Saveta Evrope, na čelu sa francuskim pravnim ekspertom R. Badenterom. Ova komisija je, 11. I. 1992 god. podnela je je izveštaj u kojem je pisalo da »ime države ne implicira teritorijalne pretenzije«. Vidi S. Trifunovska, Yugoslavia through documents, dokument br. 156, str. 491; С. Георгиевски – С. Додевски, Документи за Република Македонија, документ бр. 64, стр. 312–365.

navanje njene države, čime joj negira njeno prirodno prava na sopstveni identitet i na svoju državu. Toliko o evropskom odnosu prema nacionalnim mitovima, o Evropi – koja je Grčka, i o Grčkoj – koja je Evropa, dok smo mi Balkan!⁸⁴

Makedonski makedonizam

Šta su Makedonci mogli uraditi u odbranu svoga identiteta, imena, jezika, države, crkve? Mogli su se boriti pravnim metodama – preko svojih političkih predstavnika, koji su to radili prilično stidljivo i nevešto i sa vrlo slabom materijalnom bazom. Nasuprot tome, grčka država je uspela da nametne svoj stav tadašnjoj Evropskoj zajednici, koja je prihvativši ga, pogazila svoja osnovna načela demokratije, a ona su u modernoj grčkoj državi, koja se diči da je kolevka evropske demokratije, gažena od samog formiranja države do danas.

U odbranu imena i identiteta, u R. Makedoniji se prenela žestoka debata koju u prekookeanskim zemljama vode makedonski iseljenici (pre svega političke izbeglice iz grčkog dela Makedonije) sa grčkim ekonomskim emigrantima. Tamošnji Makedonci su prvi digli zastavu sa tzv. zvezdom iz Vergine, koja je kasnije postala zastava makedonske države.⁸⁵ Zatim je isti takav proces započeo i u R. Makedoniji – vođen od strane kvaziistoričara, ili bolje rečeno novokomponiranih istoričara,⁸⁶ najpre stidljivo, a zatim sve glasnije i sa prećutnom podrškom političara. Da bi se odbranili od negiranja sa svih strana i preživeli ekonomske prepreke (grčka ekonomska blokada februara 1994, na koju su se juna meseca nadovezale trgovačke sankcije UN prema Srbiji, za šta ni do dana današnjeg Makedonija nije dobila nikakvu kompenzaciju) i političke prepreke (veto za članstvo Makedonije u NATO 2008 i pored ispunjenih kriterija, protivno privremenom ugovoru kojim se Grčka obavezala da ne sprečava članstvo Makedonije u međunarodnim organizacijama)⁸⁷ političari su se, preko njihovih ideologa,⁸⁸ populističkih intelektualaca,⁸⁹ okrenuli prošlosti i oživljavanju starih mitova da bi učvrstili koherentnost naroda i smanjili

⁸⁴ Negativno značenje imena Balkan dali su zapadni Evropljani jer Balkan, po njima, nije deo evropske civilizacije, kako bi pravili razliku između njihove, opet po njima, izuzetne kulture, cf. M. Todorova, *Imagining the Balkans*.

⁸⁵ Ova je zastava, u znak dobre volje, promenjena septembra 1995. god. potpisivanjem privremenog ugovora sa Grčkom.

⁸⁶ Jai h zovem novokomponirani – jer je razlika između njih i istoričara kao između turbo folka i klasične muzike.

⁸⁷ Ugovor je potpisan 13 IX. 1995 u Njujorku pod pokroviteljstvom UN u čiju arhivu je zaveden pod br. S/19954/794. Članom 11 ovog ugovora Grčka se obavezala da neće sprečavati članstvo R. Makedonije u međunarodnim organizacijama. Vidi С. Георгиевски – С. Додевски, *Документи за Република Македонија*, стр. 475–483.

⁸⁸ Glavni savetnici u sadašnjoj makedonskoj vladi koji vode ovu politiku su jedan arheolog-praistoričar, jedan filosof koji izigrava glavnog istoričara, jedan politolog, jedan pesnik, ali zato nema nijednog profesionalnog istoričara. Savetnik za kulturu makedonskog premijera je glumac – provereni patriot.

⁸⁹ O razlozima za vezivanje intelektualaca za vlast vidi A. Smith, *Myth and Memories*, str. 84–5.

Slika 5: Statua Aleksandra Makedonskog u Prilepu.

Slika 6: Arheolog P. Kuzman sa originalnom antičkom skulpturom ispred zgrade vlade.

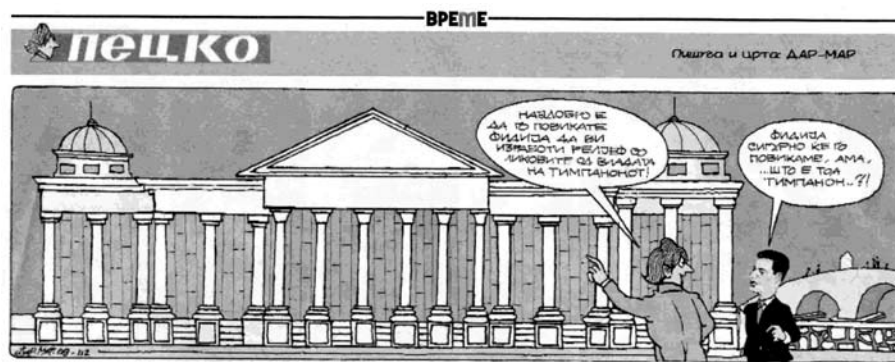
Slika 7: Simulacija projekta zgrade Gradske kuće.

Slika 8: Simulacija zgrade novog Arheološkog muzeja.

stres. I tako, danas se u Makedoniji uveliko odvija proces odbrane imena i identiteta. Najpre je to počelo povećanim interesom za antičku prošlost Makedonije,⁹⁰

⁹⁰ Preko noći svi su postali stručnjaci za antičku Makedoniju, čak i profesionalni istoričari i arheolozi kao i intelektualci tipa V. Tupurkovskog koji je napisao čak četiri knjige – dva toma o antičkoj istoriji Makedonije, jednu o Aleksandru Makedonskom i jednu knjigu za decu. Vidi kritički osvrt H. Проєва, »Странпациците на историјата на античка Македонија«, ПУЛС, br. 214, od 24. 02. 1995, стр. 40–1 (B. Tupurkovski, Историја на Македонија од древнина

Slika 9: Karikatura Darka Markovića u dnevnoj štampi.

oživljavanjem mita o Aleksandru Velikom,⁹¹ postavljanjem njegovih skulptura,⁹² (sl. 5) a zatim usiljenim traganjem za »dokazima« o pravu na ime,⁹³ kopanjem po prošlosti.⁹⁴ Vlada je odobrila dosad neviđena sredstva za arheološka iskopavanja,⁹⁵ originalni antički spomenici izloženi su bukvalno na ulici, ispred zgrade Vlade,⁹⁶

до смртта на Александар Македонски, Скопје 1993): ПУЛС, br. 215, od 16. 03. 1995, стр. 40. Slavist L. Slaveska, unapredivši sebe u istoričara, među prvima je pisala o povezanosti antičkih i savremenih Makedonaca cf. Л. Славеска, Етногенезата на македонскиот народ, Vidi kritički prikaz Н. Проєва, Qvo vadis, scientia nostra, ПУЛС, 106/III, 28. I. 1993, стр. 33: ПУЛС 107/III, od 4. 02. 1993, стр. 33; Addenda за Разлеаната свест за компетенција, ПУЛС 111/II, od 4. 03. 1993, стр. 6.

⁹¹ Tako, doktor arheologije V. Lilčić savetuje makedonski narod da mu treba novi Aleksandar Makedonski, cf. В. Лилчиќ, Потребен ни е нов Александар Македонски, Дневник, XI/3131, od 5. VIII. 2006. Analizu funkcija mita Aleksandra Velikog u XX veku dala je slavist L. Moroz-Grzelak, Aleksander Wieliki.

⁹² Skulptura u Prilepu je narudžbina makedonskog iseljenika u USA, Gj. Atanasoskog, čije je ime isklesano na postamentu, dok imena autora, akademskog skulptora Ž. Bašeskog, prof. Likovne Akademije u Skopju, nema.

⁹³ Takvu neoficijalnu politiku vlade (vidi Проєва, »Името не се брани со копање по минатото, ТЕА Модерна, X/437, od 4. 02. 2009, стр. 15) nedavno (17. VI. 2009) je javno priznao vladin ideology, arheolog P. Kuzman, u debati na televiziji A2. Vidi i Дневник XIV/3995 od 19. VI. 2009: »Го губиме името ако не докажеме античко потекло«; što je smešno, jer u tom slučaju milioni ljudi koji se zovu Aleksandar morali bi promeniti svoje ime jer nisu Grci!

⁹⁴ Н. Проєва, »Името не се брани со копање по минатото«, ТЕА Модерна, X/437, od 4. 02. 2009, стр. 17.

⁹⁵ O visini sredstava (cca. 20 miliona evra) i broju ljudi (28.000) samo u ovogodišnjoj kampanji vidi П. Кузман, »Археологија – најработодавна гранка«, Нова Македонија, LXV/21683, od 9–10. V. 2009, str. 28. Za prošlu godinu vidi В. Ивановска, »Ренесансна година во македонската археологија«, Дневник, XIII/3560, od 03. I. 2008. Isti odnos prema arheologiji je imala vlada VMRO-DPMNE i u prethodnom mandatu (VMRO-DPMNE je prvi put pobedila na parlamentarnim izborima 1998 god. i bila na vlasti do 2002, kada je izgubila od SDSM, da bi se ponovo vratila 5 juna 2006) od tih iskopavanja do sada skoro ništa nije objavljeno, pa je očito da se radi o kolekcionarskoj arheologiji.

⁹⁶ Kako bi dokazala evropskim i grčkim političarima da ima antičkih spomenika i na teritoriji R. Makedonije. Tome je kumovao prvi čovek Uprave za zaštitu spomenika kulture, arheolog Pasko Kuzman, koji nas u zadnje vreme uverava da će originali biti sklonjeni u zgradu Arheološkog muzeja što se od nedavna gradi.

Slika 10: Vizuelizacija spomenika Aleksandra Makedonskog.

(sl. 1 i 6) a posle grčkog veta za prijem u NATO, počelo se sa imitiranjem grčkog ponašanja da se savremeni objekti (aerodromi, autoput, stadioni) imenuju po slavnim antičkim likovima. Nedavno je Premijer postavio kamen-temeljac za Gradsku kuću i za novi Arheološki muzej, obe u klasicističkom stilu (sl. 7 i 8), što je izazvalo duhovit komentar, u jugoslovenskim okvirima poznatog karikaturiste D. Markovića.⁹⁷ (sl. 9) U Firenci se lije statua Aleksandra Makedonskog koji jaše svog Bukefala, visoka 12 m., koja zajedno sa sedam vojnika predvođenih od Filipa II (sl. 11), visokih po 3 m., treba da bude postavljena na glavni skopski trg što će koštati četiri i po miliona evra;⁹⁸ (sl. 10) u skopskom kvartu Avtokomanda i u Bitolju (antička *Herakleia Lyncestis*) počeli su radovi za postavljanje spomenika Filipa II. Jednom rečju, u Makedoniji vlada neviđena *antikomanija*.⁹⁹ Deo novinara, kao i opozicija, negoduju i tvrde da se time svesno menja makedonski identitet, nazivajući to nesrećnom kovanicom *antikvizacija*, a ređe i sočnije *bukefalizacija*, a zastupnike ovakvog načina odbrane makedonskog imena i identiteta nazivaju *bukefalistima*. Osim ove statuarne grupe, predviđeno je da se na skopskom trgu postave još i statue careva Justinijana I, Samoila, revolucionera D. Grueva,

⁹⁷ Objavljeno na zadnjoj strani u dnevnom listu Bpeme, VI/1623, od 25, III, 2009 : ДАР-МАР, Пецко : Najbolje je da pozovete Fidiju da vam izradi reljef sa likovima članova Vlade na timpanonu, na šta premijer odgovara: Fidiju ćemo svakako pozvati, ali šta je to timpanon??!

⁹⁸ Skulptor je V. Karanfilova-Stefanovska, vidi intervju u dnevnom listu Бест od 11. V. 2009, str. 12–14.

⁹⁹ O ovome vidi intervju H. Проєва, »Името не се брани со копање по минатото«, ТЕА Модерна, X/437, 4.02.2009, стр. 14–17.

Slika 11: Deo spomenika Filipa II na bitoljskom trgu.

G. Delčeva, J. Sandanskog, M. Andonovskog Čenta, gemidžija,¹⁰⁰ a s druge strane Kamenog mosta statue Karpoša i Sv. Kirila i Metodija,¹⁰¹ čime se očigledno želi prikazati makedonska istorija od antike do danas.¹⁰² (sl. 12) Time će ovaj trg, gde su se stanovnici glavnog grada, i ne samo oni, dosada zajednički radovali i slavili ne samo značajne datume, kao na primer osamostaljenje države, već i Novu Godinu, ili pak tugovali, oplakujući pogibiju našeg anđela, muzičke zvezde

¹⁰⁰ Gemidžije (od tur. gemija (lađa, brod) i sufiksa ci = lađar, brodar) su bili mladi makedonski revolucionari koji su sa nekoliko atentata u Solunu hteli ukazati na nesnošljiv položaj u Makedoniji i izazvati intervenciju evropskih sila protiv Otomanskih vlasti. Cf. Крсте Битовски, Солунските атентати, стр. 237.

¹⁰¹ Vidi Фокус, br. 707, od 16. I. 2009, str. 10–14. kao i intervju premijera N. Grujevskog, na TV A1 od 01. III. 2009, dostupno na <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=105136>.

¹⁰² Vidi Фокус, br. 707, od 16. I. 2009, str. 10–14. kao i intervju premijera N. Grujevskog, na TV A1 od 01. III. 2009, dostupno na <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=105136>. Ista šema je primenjena u Sloveniji na tzv. Slovenskim vratima u Ljubljani (Stolnica sv. Nikolaja). Skulptor Tone Demšar je, povodom posete Pape Jovana Pavla II Sloveniji, 1996, izradio dva krila bronzanih vrata, koja je papa blagoslovio. Na vratima je prikazana sveukupna slovenačka istorija: od paleolita (arheološki sloj sa keramičkim sudovima, odakle raste lipa – simbol slovenskog naroda), preko Karantanije (ustoličenje »knežji kamen« kao »najstariji simbol slovenske državnosti«), pa pokršćavanje (Sv. Kiril i Metodij), pa biskup Pavle, onda crkva pri Gospe Sveti u Koruškoj – danas u Austriji), pa srednji vek, turski upadi, novi vek, 19. stoleće, do katastrofe 20. stoleća (masa pobijenih, koji silaze u podzemni svet), a na vrhu desnog krila je portret pape Jovana Pavla II. Vidi H.D. Kahl, »Slowenen und Karantanen. Ein europäisches Identitätsproblem«, in *Streifzüge durch das Mittelalter des Ostalpenraumes*, Ljubljana 2008, str. 456., vidi izgled vrata na http://www.burger.si/Ljubljana/Cerkve_Stolnica02.htm

Slika 12: Vizuelizacija predviđenih spomenika na glavnom skopskom trgu.

Tošeta Proevskog,¹⁰³ i gde su zakazivali sastanke,¹⁰⁴ izgubiti svoju dušu i funkciju jer između ovih silnih skulptura biće mesta samo za igranje žmurke. I sve se ovo radi krajnje netransparentno, bez javne prezentacije idejnog rešenja i makete, što je protivno zakonu o postavljanju memorijalnih spomenika.¹⁰⁵

Novokomponirani istoričari sa neistoriskim profesijama: pravnici, arhitekti, pesnici, novinari, inženjeri, lekari, maltene iz svih postojećih struka, najpre su počeli sa žestokom kritikom dosadašnjih rezultata istorijske nauke, a zatim sa objavljivanjem svoje istine o prošlosti, i za razliku od profesionalnih istoričara oni nemaju nikakav problem da nađu sredstva za njihova »naučna« dela. Naime, posle odbacivanja ideologije prethodnog sistema, u Makedoniji se pojavilo ogromno nepoverenje prema istoričarima koji su tobož krili, iskrivljavali istoriju, čak su optuživani da su uništavali istorijske dokaze – za koga drugog, ako ne za komuniste! Zato su se *novokomponirani* našli pozvani da oni rekonstruiraju, tj. napišu, po njima, »istinsku« istoriju, što je u suštini značilo rehabilitiranje antikomunista iz prošlosti. A pošto su komunisti, po njima, bili protiv makedonske nacije,¹⁰⁶

¹⁰³ Ovaj idol mladih na Balkanu uradio je ono što nije uspeo nijednom političaru: svojim moralnim integritetom i svojom muzikom uspeo je da ujedini ne samo ljude iz bivše Jugoslavije već i sa Balkana.

¹⁰⁴ Sastanci su se zakazivali na trgu pored cvetnog kruga gde je svake godine postavljana Novogodišnja jelka da bi se zajednički slavila Nova godina, a gde će sada biti statua Aleksandra, tako da će se ubuduće Skopjanci umesto pored cveća, ili jelke (zimi) sastajati tamo gde je na Milanskoj tržnici ulubljen mozaik bika.

¹⁰⁵ Види Фокус, br. 707, od 16. I. 2009, str. 10–14.

¹⁰⁶ Što nije samo netačno, već i nelogično, jer je savremena makedonska država sazdana najviše zalaganjem komunističke partije.

njihov interes za pisanje istorije¹⁰⁷ preneo se na dublju prošlost sve do najstarijih vremena,¹⁰⁸ tj. do prapočetaka.¹⁰⁹ Sličan proces preispitivanja i ponovnog pisanja istorije, u koji su se nažalost uključili i pojedini profesionalci, odvija se u svim postkomunističkim zemljama. Za Bugare to su azijski Prabugari,¹¹⁰ za Hrvate to su Goti i Iranci,¹¹¹ za Slovence Veneti,¹¹² za Srbe vinčanski stanovnici i njihovo pismo,¹¹³ za Bošnjake autohtoni Iliri i graditelji bosanskih piramida itd.¹¹⁴ U nekim istočnoevropskim zemljama ide se dotle da se od istoričara traži da ponovo napišu istoriju »iskrivljenu od komunista«.¹¹⁵

Ovome je u Makedoniji pogodovala klima sazdana grčkom nacionalnom mitologijom, kao i potreba i želja za odbranu imena. I ovaj proces je najpre počeo u dijaspori. Tako kanadski inženjer makedonskog porekla Odisej Belčevski tvrdi da je sva savremena slovenska leksika povezana sa antičkim makedonskim jezikom, što znači da je taj jezik bio slovenski, a to se bazira na tezi da nije bilo migracije, da su Sloveni oduvek bili na Balkanu; da je Ilijada napisana na tom sloveno-antičkom makedonskom jeziku, te pravi tabelarne preglede Homerove leksike i savremenog makedonskog jezika.¹¹⁶ Zatim je ova teorija preuzeta od novokomponiranih lingvista i istoričara u Makedoniji.¹¹⁷ Najproduktivniji među ovim novokomponiranim

¹⁰⁷ Radi se o pisanju, tačnije prepisivanju vrlo zastarelih dela, a ne o istraživačkom pisanju.

¹⁰⁸ Interes za najstariju prošlost sve otvorenije pokazuju pojedini članovi makedonske vlade. Tako prilikom inauguracije rekonstruiranog dela neolitskog naselja Tumba Madžari kod Skopja, ministar za kulturu E. Kančevska – Milevska izjavila je: »...мораме да ги сочуваме и откриваме овие темели на македонскиот бит«; види Утрински весник IX/2825 од 31. X. 2008.

¹⁰⁹ Tako romanist D. Aleksovski pronalazi tragove neolitskog pisma na stenama i od romaniste »postao« specijalist za »rock art« (umetnost na kamenu); 1992 formirao je »Makedonski centar za karpesta umetnost« (Macedonian Rock Art Research Centre) a 1991 – »Svetska Akademija za karpesta umetnost« (World Rock Art Academy), cf. D. Aleksovski, *Recherches de l'Art Rupestre de la République de Macédoine* (Bollettino del Centro Studi e Museo d'Arte Preistorica di Pinerolo, Italy, Anni V-VI no. 7–8 (1991–1992) i dr. radove.

¹¹⁰ Kritiku tog procesa za Bugarsku daje D. Kaneff, *Negotiating the Past in Post-Socialist Bulgaria*, *Ethnologia Balkanica*, 2, 1998, str. 31–46.

¹¹¹ Iv. Muzić, Hrvati i autohtonost; V. Koščak, *Iranska teorija o podrijetlu Hrvata – Iranian theory of the croatian's origin*, in *Etnogeneza Hrvata – Ethnogeny of the Croats*, ur. N. Budak, Zagreb 1996, 110–116; 233–234; i dr.

¹¹² vidi J. Šavli – M. Bor, *Unsere Vorfahren die Veneter*, i dr. izdanja

¹¹³ vidi R. Pešić, *Vinčansko pismo*; O. Luković-Pjanović, *Srbi... i dr.*

¹¹⁴ vidi A. Duraković, *Od Bleiburga do*; S. Osmanagić, *Bosanske piramide sunca/The Bosnian Valley of pyramids; umerenije E. Imamović, Korijeni Bosne*; Id., *Bosna i Hercegovina; Id., Porijeklo i pripadnost stanovništva i dr.*

¹¹⁵ P. Niedermuller, *Zeit, Geschichte, Vergangenheit, Zur kulturellen logik des Nationalismus im Postsocialismus*, *Historische Anthropologie*, 5 (2), 1997, pp 253.

¹¹⁶ <http://www.ego.com.mk/star/arhiva/broj43/6.htm> l

¹¹⁷ Na prvom mestu treba pomenuti penzioniranog prof. ruskog jezika T. Belčev, *Македонија четири илјади*, книга 1–4; *Македонија центар на венетската*; zatim doktora istorije V. Stojčeva, vojno lice, stručnjak za vojnu istoriju, i vrlo plodan feljtonist koji piše ne samo o vojnoj istoriji antičke Makedonije već i o staromakedonskom jeziku, iako nema nikakvog lingvističkog obrazovanja, vidi *Македонија, лулка на цивилизацијата и на оружјето*, *Одбрана*, 60, април 2001, стр. 47–49; *Macedonia – Cradle of Civilisation and Weapons*, *Одбрана*, br. 60, април 2001, dostupno i na www.morm.gov.mk/2001/odbrana/odb60e.htm. i na kraju Ј. Славеска, *За македонската генеза. Блискоста на македонскиот современ јазик со Хомеровиот, Време,*

istoričarima je freelance istoričar umetnosti A. Donski, koji se uporno predstavlja kao istoričar.¹¹⁸ Tu je penzionirana učiteljica filozofije A. Markus, koja tvrdi da su svi starogrčki filozofi na čelu sa Aristotelom, nisu Grci već Makedonci, i da je to krađa milenijuma.¹¹⁹ Književnici su se uglavnom zadržali na pisanju poema i romana o Aleksandru (doduše, pridružili su im se i po koji lekar, pravnik, inženjer i lica drugih profesija),¹²⁰ a izdavačke kuće iz komercijalnih razloga počele su sa nekritičnim izdanjima raznoraznih Aleksandrida i drugih izvora o njemu,¹²¹ prevoda poema i savremenih romana o Aleksandru¹²² i ponekog, zastarelog, istorijskog dela.¹²³ Tako, nedavno je objavljen prevod prve knjige trotomnog projekta specijaliste za savremenu istoriju Kine i Vijetnama, profesora Kornel Univerziteta u Njujorku, M. Bernala,¹²⁴ kako bi se makedonska javnost poučila da Heleni nisu tvorci evropske civilizacije!¹²⁵ To je bilo popraćeno manifestacijom *Dani »Crne Atene«*: predavanje autora, promocija knjige,¹²⁶ tribina i TV debata. Sve su to pripremile nevladine organizacije Svetski Makedonski Kongres i Evro-Balkan (koji

V/1503 od 25. X. 2008 (feljton u 30 nastavaka). Arhitekt V. Iljov pak, tvrdi da je dešifrirao natpis sa o. Lemnos, vidi Obeliskot na zetot II i na zetot ir'kle, Makedonija 48/592, 2001, str. 58–61, <http://www.antickimakedonci.com.mk/VasilIllov.htm>

¹¹⁸ A. Донски, Уделот на Македонците; Античко – македонското наследство, I; Јазикот на античките, II; The descendents of Alexander the Great; Денешните потомци на; Тајната на бакарната книга i dr. Poslednji biser koji nam je pripremio je knjiga Американскиот јасновидец o америчком парapsihologu Stivu Hermanu kome se prilikom seanse sa Donskim, javio duh Aleksandra da im kaže da su Makedonci – Makedonci!

¹¹⁹ A. Маркус, Македонски древни вредности; Македонски древни театри; Македонска древна медицина; Филип II Македонецот (koautor R. Popovski); Аристотел Македонецот; Алкомена, древен град; Македонски древни и др.

¹²⁰ A. Поповски, Повелба на Александар Македонски in Дрво што крвави, П. Бошковски, Аклександар на исток; A. Мицковиќ, Александар и смртта; B. Шопов, Записи и сништа и др.; autori drugih profesija П. Камбуровски, Гробот на Александар Македонски; B. Велков, Александар Македонски, i mnogi drugi.

¹²¹ Александар, кралот на Македонците; Александрида, Охрид, 2001, Македонска Александрида, приредили Б. Ристовски и Б. Ристовска-Јосифовска, koji deo o Aleksandru iz dela G. Pulevskog (vidi niže) proglašavaju za posebnu, makedonsku Aleksandridu, što je neprihvatljivo jer autor je samo koristio postojeće Aleksandride na slovenskim jezicima, praveći pritom velike promene, kao što pokazuju u predgovoru, a što i oni sami prave?!?, dodajući ovoj »aleksandridi« deo o granicama Makedonije (vidi str. 25, b. 56). B. Стојчевска- Антиќ, Претскажувањата на голем Александар. Sva ova izdanja su bez kritičkog aparata i sa izuzetkom makedonske Aleksandride sa nestručnim predgovorima punim svakakvih grešaka.

¹²² Kao najveći poduhvat treba pomenuti trilogiju italijanskog pisca B. M. Манфреди, Александар, I-III; vidi i Ж. Расин, Александар Велики, kao i poemu persijskog pesnika iz 15 veka Џами, Книга на Искандарови мудрости, итд.

¹²³ X. Ламб, Александар Македонски; У. Вилкен, Александар Македонски; А. Бајгал, Александар Македонски. Usput rečeno radi se o vrlo lošim prevodima jer nije napravljena stručna redakcija. Cf. H. Проева, »Quo vadis, historia antiqua«, ЛИК 57, 18. I. 1989, стр. 6–7; Ead. »Quo vadis, historia antiqua (За преводот наш насушен)«, »21«, 21. XII. 1990, стр. 32–33.

¹²⁴ M Bernal, Black Athena; M. Бернал, Црна Атина.

¹²⁵ Vidi komentar H. Јаконов, »Црни ние со Црната Атина«, Глобус, 103, од 14. IV 2009, стр. 38–39.

¹²⁶ Promotor je bio profesor filosofije B. Sarkanjac.

je u međuvremenu prerastao u istraživački Institut), i izdavačka kuća Tabernakul.¹²⁷ Pri tome je glavnu reč imao vladin ideolog za istoriju, profesor filozofije i bivši predavač marksizma na Filozofskom fakultetu B. Sarkanjac, koji je u debatoj emisiji državnog kanala, repriziranoj do besvesti, optužio nas istoričare da smo izolovani, tvrdeći da je prof. Bernal jedan od retkih koji je došao u Makedoniju;¹²⁸ da ne sarađujemo sa kolegama, čak ni iz susedstva; da nismo citirani od stranih kolega; da ne objavljujemo na stranim jezicima (pri tome nije spomenuo, iako tačno zna, koliko malo država finansira naučno izdavaštvo) ni u inostranstvu; da ne učestvujemo u naučnoj debati o nama, čitaj o sporu o imenu (koji nije naučna tema već politička); i da bi on hteo da učestvuje u takvoj diskusiji, a da nije kazao zašto to ne radi i ko mu brani!. Sve ovo je izgovorio s lakoćom, jer nije istoričar, te stoga ne zna za naše objavljene radove, niti zna gde da ih pogleda, ni za našu saradnju sa kolegama.¹²⁹

U ovakvoj situaciji postavlja se pitanje o stavu oficijalnih naučnika. Ostaju li nezavisni ili se polako opredeljuju za neku stranu? Mora se kazati da većina glumi neutralnost, razume se zbog konformizma. Za ilustraciju ovoga dovoljna su samo par primera. Tako na primer, čutke se prešlo preko objavljivanja, pod egidom MANU, kvazilingvističkog dela o, ni manje ni više, »dešifriranju« srednjeg natpisa sa demotskim pismom na Rozetskom kamenu, od strane penzioniranog profesora elektroenergetike akademika T. Boševskog i profesora Elektrotehničkog fakulteta A. Tentova.¹³⁰ Njihova tvrdnja da su onde pročitali jezik antičkih Makedonaca je gromoglasno odjeknula u javnosti, koja je shvatila da iza toga stoji MANU,¹³¹ koja pak nije našla snage da to demantira i da objasni da je do toga došlo izigravanjem pravila o objavljivanju radova akademika bez recenzije.¹³² I tako, jedan nesrećan

¹²⁷ Na tribini, sa nejasnim naslovom »Македонија меѓу античкиот и ариевскиот модел«, da bi se dala težina stavljeno je moje ime, razume se bez moje saglasnosti.

¹²⁸ Samo moja malenkost je, u zadnjih 20 godina, za naše studente organizirala 13 predavanja stranih specijalista za antiku, nekih od njih po dvaput (Francuska – 7, Italija – 1, Bugarska – 1, USA – 4), bez ikakve pomoći ne samo od državnih institucija, već i od matične ustanove, što, ako se znaju okolnosti u zemlji i okruženju, govori samo po sebi.

¹²⁹ U istom tonu su bile primedbe novinara Lj. Gajdova, koji je kritikovao panslavizam i etnologa R. Zemona, (Roma po nacionalnosti koji sebe smatra direktnim potomkom egipatskih faraona) koji je tvrdio da nas nema na kongresima u inostranstvu, jer ne zna, ili neće da kaže da Ministarstvo nauke jednom u tri godine samo delimično finansira učešće na naučnim skupovima u inostranstvu.

¹³⁰ Jedine reakcije su bile H. Проева, »Античките Македонци имале свој јазик«, Денес, XI/444, od 9. III. 2007, стр. 28–32; B. Саракинский, »Дискретната смрт на методологијата«, Историја, XLII/ 1–2, 2006, стр. 165–176.

¹³¹ T. Бошевски – A. Тентов, Tracing the script and the Language of the Ancient Macedonians/ По трагите на писмото и на јазикот на античките Македонци, МАНУ, одд. за математичко-технички науки, Прилози, XXVI/2, 2005, dvojezično, стр. 7–50 eng.; 51–90 mak., sa tabelarnim prikazom »dešifriranih« reči srednjeg teksta Rozetskog kamena, стр. 95–122.

¹³² Tek posle godinu dana objavljeno je nešto što bi trebalo da bude odgovor, a ustvari nije, jer se ne raspravlja o istoj temi, osim par opštih primedbi, cf. П. Илиевски, Два спротивни приода кон интерпретацијата на антички текстови со антропонимска содржина (со посебен осврт кон античко-македонската антропонимија), МАНУ, одд. за лингвистика и литературна наука, Прилози, XXXI, 1 Скопје, 2006, 20082.

lingvistički pokušaj koji je bio odbačen od lingvističkog odeljenja MANU, bio prihvaćen od članova matematičkog odeljenja i ugledao je svetlo dana u glasilu *Prilozi* za matematičke studije!¹³³ Drugi primer je kratka istorija makedonskog naroda, objavljena i na engleskom jeziku, u kojoj umesto kratkog i jasnog istoriskog prikaza istoričar M. Panov objavljuje svoju teoriju po kojoj nije bilo masovne kolonizacije Slovena u Makedoniji, i da su antički Makedonci bili brojniji od Slovena, što je suprotno stavu iznešenom u opširnoj, trotomnoj istoriji.¹³⁴ A klasični filolog i doktor istorije A. Šukareva tvrdi da se period Aleksandra i njegovih sledbenika nepravedno obeležava terminom helenizam i da se u savremenoj istoriji nameće nov termin »*aleksandrizam* ili *makedonizam*«. ¹³⁵ Jedan mali broj, uglavnom arheologa, opet zbog konformizma (dobijanje sredstava za iskopavanja) priklonio se tendencijama vlasti. Odjednom su svi postali stručnjaci za antiku i počeli da se bave antičkom istorijom Makedonije. Tako arheolog V. Lilčić tvrdi da je na cca. 2000 m. nadmorske visine našao četvrtu makedonsku prestonicu Pelagoniju, jer ne zna, ili se pravi da ne zna, da je to samo administrativni centar IV makedonske meride koju su Rimljani osnovali 168. god. st. e., posle bitke kod Pidne.¹³⁶ A to je tako jer misli da i mi treba da imamo prestonicu iz antičkog vremena! Arheolog-praistoričar P. Kuzman, koji je prvi čovek Uprave za zaštitu spomenika kulture, kumovao je postavljanju originala skulptura na ulicu, ispred zgrade Vlade, koji su trebali ostati samo dva meseca dok se ne izrade kopije, a otada je prošle više od dve godine (po kuloarima se govori o neprihvatljivosti izlaganja originala na ulicu, a u javnosti se čuti),¹³⁷ zatim propagira tobožno dešifriranje natpisa na Rozetskom kamenu, a u svakome slovu M vidi ime Makedonac/Makedonija, (arhitrav hrama iz Marvina – Idomene, gde je ispisana titula *makedonijarh*, a ne Makedon),¹³⁸ tvrdi da se grob Aleksandra Velikog nalazi kod nas i da će ga on pronaći,¹³⁹ što je nedavno izazvalo reakciju u vidu neslane šale da je na granici Grčke i Makedonije

¹³³ Ako je za utehu, naš akademik nije usamljen; i slovenački akademik i pesnik M. Bor, dao se na dešifriranje venetskih natpisa i venetski jezik proglasio za slovenački. Vidi kritički osvrt R. Bratož. «Il mito dei Veneti presso gli Sloveni», Quaderni guilliani di storia, XXVI/1, 2005, str. 17–54,

¹³⁴ M. Панов, »Македонија и Словените (од средината на VI до средината на IX век)« in Историја на македонскиот народ, стр. 79–90, posebno 88–90, као и енглеско издање »Macedonia and the Slavs (the middle of the VI Century – the middle of the IX Century)« in History of the Macedonian people, pp. 78–84, tj. 82–84. Knjiga nema redakcijski odbor, a ni recenzenata, te je očigledno da autor iznosi svoje stavove i teze koji nisu prihvaćeni u nauci.

¹³⁵ A. Шукарева, Александар III Македонски, (336–323) Македонија – светска империја, in Историја на македонскиот народ, стр. 51 i 52. Termin makedonizam su u Makedoniji promovirali novokomponirani istoričari. O neprihvatljivosti termina makedonizam i o značenju te reči vidi H. Проєва, Вовед, in Ф. Папазоглу, Историја на хеленистичкиот период, стр. 6 и 7.

¹³⁶ V. Lilčić, An attempt at reconnaissance of the town of Pelagonia in Hommage to M. Garašanin, Beograd, 2006, str. 593–606.

¹³⁷ Jedina reakcija je bila H. Проєва, Скулптурите пред владата се опасно загорзени, Утрински весник, VIII/2344 od 27. III, 2007, str. 15.

¹³⁸ Б. Јосифовска-Драгојевић, Грчки натпис са архитрава једног храма из села Марвина, Жива антика, 15, Скопје, 1965, str. 137–147.

¹³⁹ Моите часовници го знаат местото на гробот на Александар Велики, Life Магазин год. IV, бр. 36, април 2009, dostupno i na www.lifemagazin.com.mk/36_patuvame_2.aspx

pronađen grob Aleksandra Makedonskog.¹⁴⁰ Nedavno, 22. aprila 2008, prilikom potpisivanja ugovora za saradnju u Istanbulu, zatražio je kopiju tzv. sarkofaga Aleksandra Makedonskog,¹⁴¹ a da pritom nije informirao javnost, ili pak ne zna, da to nije Aleksandrov sarkofag! Vrh ovoga je njegovo negiranje doseljavanja slovenskog elementa, jer po njemu do IX veka skoro da nema materijalnih tragova, iako bi kao arheolog trebalo da zna da je to slučaj kod velikih migracija (ista je situacija u Heladi posle indoevropske migracije u XII veku st. e., zbog čega je ovaj period u stručnoj literaturi nazvan tamni vek *Age sombre*; *Dark Age* ili *grčki srednji vek*) i da to takođe može biti rezultat nedovoljne istraženosti terena, odnosno kulturne politike kojom se dosada davala prednost lokalitetima pogodnim za turističku eksploataciju.

Gde su ovde istraživači koji se istinski bave naukom, i kako se tumači njihov rad? Podržava li se oživljavanje zaboravljenog i rasplnutog mita o antičkim Makedoncima iz vremena nacionalnog preporoda,¹⁴² objavljivanjem kritičkog izdanja istorije makedonskog naroda »Slavjanomakedonska opšta istorija«, napisane 1892 g. od Gjorgijije Pulevskog (1817/8–1895), koji na 1700 stranica prikazuje istoriju od mitskih predaka do njegovog vremena (kraj XIX veka)?¹⁴³ Ovaj *prosvetitelj-autodidakt*¹⁴⁴ prihvata tvrđenje Nemca L. F. Pasofa da su antički Makedonci Sloveni.¹⁴⁵ Odgovor na ovo pitanje zavisi od toga kojoj političkoj opciji pripadate, ali činjenica je da u ovakvoj atmosferi, svaki rad povezan sa antičkom istorijom Makedonije, znači podržavanje nacionalnog mita.¹⁴⁶

¹⁴⁰ Утрински весник, X/2963, od 15. 04, 2009, стр. 4 и Вечер, 14078, od 15. IV 2009, стр. 3.

¹⁴¹ Vidi Дневник XV/ 3950 od 23 IV 2009. Za to je dobio javnu podršku od penzioniranog profesora arheologije Iv. Mikulčića koji penzionerske dane ispunjava izradom portreta Aleksandra Makedonskog u mozaiku, vidi Фокус, бр. 710, 6. 02, 2009, стр. 12, 15 i 19.

¹⁴² Б. Ристовски, »Александар Македонски во историската свест на македонските писатели од XIX и XX век«, in Портрети од македонската литература и национална историја, стр. 220–222.

¹⁴³ Ѓорѓија М. Пулевски, Славјано-македонска општа историја, припремљена за штампу 1892/3, priredili B. Ristovski i B. Ristovska-Josifovska, I-XL predgovor, 1005–1060 pogovor, indeksi i bibliografija, Skopje, 2003, 1003 стр.

¹⁴⁴ Bio je pisac četvorjezičnog, ustvari petojezičnog rečnika (makedonski, srpski, albanski, turski i grčki, objavljenog u Beogradu 1873), pa trojezičnog rečnika, 1875 gde je izložena nacionalna ideologija, kao i prve štampane makedonske gramatike (Slopnica rečovska, Sofija 1880).

¹⁴⁵ Slovenska pripadnost prastanovništva u nekim pokrajinama rimskog Ilirika, uključujući Makedonce, bila je omiljena teza pisaca iz tog regiona počevši od XVI veka. Najraniji i najslavniji su primeri Hvaranin Vinko Pribojević (1525) cf. O podrijetlu , i Dubrovčanin Mavro Orbini (1601), cf. M. Orbini, Kraljevstvo Slavena. Kod njih teza već prerasta u sveilirsku, jer izjednačuju ilirsko sa slovenskim imenom. Takva su gledanja u opticaju i u XVII i XVIII veku, pa i sve do danas. Cf. B. Kuntić-Makvić, »Tradicija o našim krajevima u antičkom razdoblju kod dalmatinskih pisaca XVI i XVII st.», Živa antika 34, 1984, 155–164; Ead., »O povijesti upotrebe ilirskog nazivlja«, Spomenica Ljube Bobana, Zagreb 1996, 133–143; Ead., »Hrvatska povijest i panonska povijest«, Osječki zbornik, XXII-XXIII, 1997, 123–128. T. Czapik, O doświadczeniu przestrzeni kulturowej w iliryzmie, in Cywilizacja-przestrzen-tekst, str. 60–67.

¹⁴⁶ Tako U. Brunnbauer, koji makedonskim istoričarima prebacuje nedostatak metodologije, moje zalaganje za drugačiji metodološki pristup u izučavanju pitanja porekla antičkih Makedonaca kvalifikuje kao prezir, cf. Drevna nacionalnost i vjekovna borba za državnost: historiografski

Savremeni makedonski nacionalni mit je primer korišćenja starih istorijskih mitova, za očuvanje identiteta (kao reakcija na negiranje od strane suseda pomoću njihovih nacionalnih mitova) i države za koju se, posle skoro poluvekovnog postojanja u okviru jugoslavenske federacije, nažalost mora iznova boriti.

Skopje, juna 2009

P. S: Dok sam pripremala ovaj rad za štampu desila su se dva događaja za koje smatram da ih treba svakako pomenuti, jer pokazuju zaoštavanje nacionalne ideologije i politike u Grčkoj, spregu između grčke i bugarske politike, kao i skalndalozan odnos evropskih demokrata prema pravima manjina.

Tokom promocije grčko-makedonskog rečnika (promotori prof. R. Van Boeschoten, Holandija, prof. V. Friedman, USA) 2. juna 2009 god., članovi neofašističke organizacije Hrisi Avgi, upali su u prostoriju i verbalnim napadima pokušali su da spreče promociju.¹⁴⁷ I pored jasnih dokaza, jer se to odvijalo pred TV kamerama, ne samo da nije bilo osude od grčkih vlasti, što se još može i razumeti, već ni od evropskih političara, koji su se pozivali na pravo na protest i na iskazivanje različitog mišljenja i izjavljivali da nemaju dovoljno podataka da bi komentirali način protestiranja!¹⁴⁸ Ovo još jednom pokazuje duple standarde evropskih demokrata: da se kojim slučajem to desilo kod nas, ako nam ne bi nametnuli sankcije, svakako bi nam postavili dodatne uslove za članstvo u evropske (demokratske) institucije.

Drugi primer je grčko-bugarska sprega. Naime, na bugarsko-grčkoj granici, na graničnom prelazu Kula, 25 maja 2009 god. zaplenjeno je 15.000 DVD diskova propagandnog materijala za izbore za evropski parlament,¹⁴⁹ naručenih i rađenih u Bugarskoj za potrebe organizacije makedonske manjine u Grčkoj *Vinožito – Ouranio toxo – Rainbow*. Time je osiromašena predizborna kampanja Vinožita koja je od grčkih vlasti onemogućena odbijanjem da se emituju spotovi Vinožita zbog paralelnog korišćenja makedonskog jezika.

mitovi u Republici Makedoniji (BJRM) in Historijski mitovi na Balkanu, Sarajevo, I, 2003, str. 303, dok u njegovom članku, »Illyrer, Veneter, Iraner, Urserben, Makedonen Altbulgaren. Autochthonistische und nichtslawische herkunftsmythen unter den Sudslawen«, in Zeitschrift fur Balkanologie, 42 (2), 2006, na str. 53 mišljenje urednika P. Kuzmana, izrečeno u predgovoru moje knjige Studii, pripisuje meni, iako ga u prethodnom članku citira tačno, što pokazuje da se ne radi o previdu već o namernom iskrivljavanju, što najblaže rečeno, nije kolegijalno.

¹⁴⁷ Promocija je bila u zgradi Udruženja stranskih novinara u Atini, a organizator i izdavač Evropska slobodna alijansa »Vinožito-Ouranio toxo-Rainbow«, organizacija makedonske manjine, Vidi Dnevnik XIV/3984, od 4/5. VI. 2009, str. 1–2; Nova Makedonija LXV/21704, od 4/5. VI. 2009, str. 1 i 4. Interview with Victor Friedman after the incident: <http://a1.com.mk/vesti/video.asp?Video=...tID=109540> Macedonian News Reports <http://www.youtube.com/watch?v=eLzLdAMRfA>, <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=109535>; http://www.novinite.com/view_news.php?id=104346 vidi komentar Victor Friedman, Professor of Balkan and Slavic Linguistics, University of Chicago, Attack of the Xrisi Avgi (Golden Dawn) a Greek Neo-Nazi party during the presentation of the Greek – Macedonian dictionary, dostupno na http://www.youtube.com/watch?v=2hVZYz_gH5k.

¹⁴⁸ Vidi izjavu An Mari Ali, Шпиц, од 6/7. V. 2009, str. 4.

¹⁴⁹ <http://www.allvoices.com/contributed-news/3369716-the-party-of-macedonians-in-greece-vinozito-rainbow-video-clips-rejected-by-greek-tv-stations>.

Literatura:

- Александар, *кралот на Македонците, непознат византиски автор*, Скопје: Зумпрес, 1994.
- Александрида, *Охрид: Македонија прима*, 2001.
- Abecedar, en Athina, 1925.
- Abecedar-Абеџедар, јубилејно издание, 1925–1985, Makedonska revija, Skopje.
- Aleksovski, Duško, »Recherches de l' Art Rupestre de la Republique Macédoine« *Bollettino del Centro Studi e Museo d' Arte Preistorica di Pinerolo*, V–VI no. 7–8, 1991–1992.
- Armstrong, John, *Nations before Nationalism*, Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 1982.
- Benac, Alojz, »Prediliri, Protoiliri i Prailiri – Vorillyrier, Protoillyrier und Urillyrier«, in *Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba*, Sarajevo: Centar za balkanološka ispitivanja, pos. izd. CBI, I/IV, 1964, str. 59–94.
- Белчев, Ташко, *Македонија четири илјади години писменост, цивилизација и култура*, книга 1–2, Скопје: Штрк, 1993–1996.
- Белчев, Ташко, *Македонија центар на венетската цивилизација*, Скопје: Профа-компани, 1995.
- Bernal, Martin, Black Athena, New York: Vintage, vol. I, 1987.
- Бернал, Мартин, *Црна Атина: афроазиските корени на класичната цивилизација*, I, Скопје: Табернакул, 2009.
- Bissett, James, »War on terrorism skipped the KLA«, National Post, Don Mills, Ontario, 13 November 2001.
- Битовски, Крсте, *Македонија во деветнаесетиот век до Балканските војни (1912–1913)*, in *Историја на македонскиот народ*, III, Скопје: Институт за национална Историја, 2003.
- Битовски, Крсте, *Солунските атентати 1903*, Скопје: Институт за национална историја, 2003.
- Бошевски Томе – Тентов Аристотел, Tracing the script and the Language of the Ancient Macedonians / По трагите на писмото и на јазикот на античките Македонци, *Прилози, odd. за математичко-технички науки XXVI/2*, 2005, МАНУ, двојезично, стр. 7–50 eng.; 51–90 mak.
- Бошковски, Петар, *Александар на исток*, Скопје: Матица македонска, 1994.
- Bratož, Rajko, »Il mito dei Veneti presso gli Sloveni«, *Quaderni guilliani di storia*, XXVI/1, 2005, str. 17–54.
- Brunnbauer, Ulf, Drevna nacionalnost i vjekovna borba za državnost: historiografski mitovi u Republici Makedoniji (BJRM), in *Historijski mitovi na Balkanu*, Sarajevo: Institut za istoriju, I, 2003, str. 290–327.
- Brunnbauer, Ulf, »Illyrer, Veneter, Iraner, Urserben, Makedonen Altbulgaren. Autochtonistische und nichtslawische herkunftsmythen unter den Sudslawen«, in *Zeitschrift für Balkanologie*, 42 (2), 2006, стр. 37–63.
- Буквар – *ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΟ*, Thessaloniki: Batavia, 2006.
- Bulletin of the European Communities*, no 6, 1992.
- Cabanes, Pierre– Cabanes, Bruno, *Passions albanaises, de Berisha au Kosovo*, Paris: Odile Jacob, 1999.
- Czapik, Tomasz, O doświadczeniu przestrzeni kulturowej w iliryzmie, in *Cywilizacja-przestrzen-tekst*, Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 2005, str. 60–67.
- Čašule, Ilija, Burushaski Etymologies. The Indo-European and Paleo-Balkan Affinities of Burushaski, *Etymological Studies*, no 1, München: LINCOM Europe, 1998.

- Čašule, Ilija, »Burushaski-Phrygian Lexical Correspondences in Ritual, Burial, Myth and Onomastics«, *Central Asiatic Journal*, 48/1, 2004, str. 50–104.
- Чашуле, Илија, Основни бурушаски етимологии: индоевропските и палеобалканските афинитети на бурушаскиот, Скопје: Три, 2001.
- Чепреганов, Тодор, »Самостојна Република Македонија«, in *Историја на македонскиот народ*, Скопје: Институт за национална Историја, 2008, стр. 329–341.
- Danforth, Loring, *The Macedonian conflict, ethnic Nationalism in a transnational World*, Princeton: Princeton University Press, 1995.
- Delacoulonche, Alfred, *Berceau de la puissance macédonienne des bords de l'Haliacmon et ceux de l'Axius*, Paris, 1859
- Делакулонш, Алфред, *Лулката на македонската државност*, Охрид: Македонија Прима, 2000.
- Документи за борбата на македонскиот народ за самостојност и национална држава, том I, Скопје: Филозофски факултет, Унив. Кирил и Методиј. 1981.
- Донски, Александар, *Античко – македонското наследство во денешната македонска нација*, Штип: Центар за културна иницијатива, 2000.
- Донски, Александар, *Уделот на Македонците во светската цивилизација*, Штип: Центар за културна иницијатива, 2002.
- Донски, Александар, *The descendents of Alexander the Great of Macedon*, Štip, Sidney: Macedonian Literary Association »Grigor Prlichev«, 2004.
- Донски, Александар, *Јазикот на античките Македонци*, Сиднеј: »Григор Прличев«, 2007.
- Донски, Александар, *Тајната на бакарната книга*, Штип: Донски А., 2007.
- Донски, Александар, *Американскиот јасновидец во контакт со духот на Александар Македонски*, Штип: Емар, 2009.
- Донски, Александар, *Денешните потомци на античко-македонската царска династија*, Штип: Macedonian Literary Association »Grigor Prlichev«-Sidney, 2007.
- Драганов, Петр, *Македонско -Славјанскій Сбраник*, I, С. Петербургъ: Типографија Е. Evdokimova, 1894.
- Duraković, Asaf, *Od Bleiburga do muslimanske nacije*, Toronto: Vedralina, 1974.
- Цами, *Книга на Искандарови мудрости*, Скопје: александар & александар, 2001.
- Elliniki foni*, 8 avgust 1959.
- Fol, Aleksandar (ed), *Българите/The Bulgarians*, Sofia: Tangra, 2000.
- Foni tis Kastorias*, 4 oktombri 1959.
- Friedman, Victor, *Macedonian Language and Nationalism during the Nineteenth and Early Twentieth Centuries*, *Balkanistica*, II, 1975, str. 83–98.
- Ferjančić, Božidar, *Invasions et installations des Slaves dans les Balkans*, in: *Villes et peuplement dans l'Illyricum protobyzantin*, Actes du colloque organisé par l'École française de Rome (Rome, 12–14 mai 1982), Rome: École française de Rome, 1984, p. 85–109.
- Ѓоргиев, Драги, *Населението во македонско-албанскиот граничен појас (XV-XVI век)*, Скопје: Институт за национална Историја, 2009.
- Ѓоргиев, Драги, *Македонија под османлиска власт (од крајот на XIV до крајот на XVIII век)* in *Историја на македонскиот народ*, Скопје: Институт за национална Историја, 2008.
- Георгиевски С. – Додевски С., *Документи за Република Македонија 1990–2005*, кн. III, Скопје: Правен Факултет Јустинијан Први, 2008.
- Hastings, Adrian, *The construction of Nationhood: Ethnicity, Religion and Nationalism*, Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

- Hechter, Michael, *Principles of Group Solidarity*, Berkley: University of California Press, 1987.
- Horvat, Katja, »Muzej kot vir mnogovrstnih glasov«, *Arheo* 24, Ljubljana 2007, str. 5–13.
- Human Rights Watch: Denying Ethnic Identity: The Macedonians of Greece, New York, 1994.
- Human Rights Watch/Helsinki, Destroying Ethnic identity: selective persecution of Macedonians in Bulgaria, News from Helsinki Watch, New York, 1991.
- Iliev, Ilija »The Proper Use of Ancestors«, *Ethnologia Balkanica*, 2, 1998, стр. 7–18.
- Илиевски Петар, Два спротивни приода кон интерпретацијата на антички текстови со антропонимска содржина (со посебен осврт кон античко-македонската антропонимија), Прилози, одд. за лингвистика и литературна наука, XXXI, 1, МАНУ, Скопје, 2006, 2008.²
- Иљов, Васил, Нови сознанија за писменоста, јазикот и културата на древните Македонци, *Македонија*, 45/558, 1999, стр. 28–29.
- Иљов, Васил, Обелискот на зетот ил и на зетот ир'кле сп'зки околу 7.000–5000 г. п.н.е., *Македонија*, 48, бр. 592, 593 594, 2001, стр. 50–61.
- Imamović, Enver, *Korijeni Bosne i bosanstva*, Sarajevo: Međunarodni centar za mir, 1995.
- Imamović, Enver, *Bosna i Hercegovina: od najstarijih vremena do kraja Drugog svjetskog rata*, Sarajevo: Bosanski kulturni centar, 1998.
- Imamović, Enver, *Porijeklo i pripadnost stanovništva Bosne i Hercegovine*, Sarajevo: Art 7, 1998.
- Јосифовска-Драгојевић, Борка, Грчки натпис са архитрава једног храма из села Марвинаца, *Жива антика*, 15, Скопје, 1965, стр. 137–147.
- Kahl, Hans-Dietrich, »Slowenen und Karantanen. Ein europäisches Identitätsproblem«, in *Streifzüge durch das Mittelalter des Ostalpenraumes*, Ljubljana: SAZU: Zveza zgodovinskih društev Slovenije, 2008.
- Камбуровски, Паскал, *Гробот на Александар Македонски*, Скопје: Камбуровски П., 2003³.
- Kaneff, Dema, Negotiating the Past in Post-Socialist Bulgaria, *Ethnologia Balkanica*, 2, 1998, стр. 31–46.
- Karakasidou, Anastasia, *Fields of Wheat, Hills of Blood*, Chicago: University Chicago Press 1997.
- Каракасиду Анастасија, *Полиња жито, ридишта крв*, Скопје: Мароп, 2002.
- Karakasidou, Anastasia, *Transformation of Identity*, in V. Roudometof (ed), *The Macedonian Question: Culture, Historiography, Politics*, New York: Columbia University Press 2000 = *Македонското прашање: култура, историографија, политика*, Скопје: Евро-Балкан, 2003.
- Карлие, Пјер Демостен, *Historia Antiqua Macedonica*, no 1, Скопје: Дореп 1994. Carlier, Pierre, *Demosthenes*, Paris: Fayard, 1990.
- Kaser Karl – Halpern Joel, »Historical Myth and the Invention of Political Folklore in contemporary Serbia«, *Anthropology of Eastern Europe Review*, 1998/1.
- Катарциев, Иван, »Положбата на Македонците под Грција«, in *Историја на македонскиот народ*, Скопје: Институт за национална Историја, 2008.
- Киријазоски, Ристо, *Македонските национални институции во егејскиот дел на Македонија (1941–1961)*, Скопје: Институт за Национална Историја, 1987.
- Katičić, Radoslav, »Suvremena istraživanja o jeziku starosjedilaca ilirskih provincija – Die neuesten Forschungen über die einheimische Sprachschicht und ilyrischen Provinzen«, in *Simpozijum o teritorijalnom i hronološkom razgraničenju Ilira u praistorijsko doba*, Sarajevo: Centar za balkanološka ispitivanja, pos. Izd. CBI, I/IV, 1964, стр. 9–58.

- Katičić, Radoslav, *Ancient Languages of the Balkans*, The Hague: Mouton, 1976. Меловски, Христо, *Москополски зборник*, Miscelanea byzantino-macedonica, I, Скопје: Догер, 1996.
- Киселиновски, Стојан, *Статусот на македонскиот јазик во Македонија (1913–1987)*, Скопје: Мисла, 1987.
- Киријазоски, Ристо, *Петте судбоносни години во Егејска Македонија, 1945–1949*, Скопје: Институт за национална Историја, 2009.
- Kofos, Evangelos, *Nationalism and Communism in Macedonia*, Thessaloniki: Institute for Balkan Studies, 1964.
- Kolstø, Pål., »Procjena uloge historijskih mitova u modernim društvima«, in *Historijski mitovi na Balkanu*, Sarajevo: Institut za Istoriju, 2003, str. 10–36.
- Kosina, Gustav, *Die deutsche Vorgeschichte – eine hervorragende nationale Wissenschaft*, Leipzig: Kabitzsch, 1934⁶.
- Košćak, Vladimir, *Ирска теорија о подријетлу Хрвата – Iranian theory of the croatian's origin*, in *Etnogeneza Hrvata – Ethnogeny of the Croats*, ur. N. Budak, Zagreb: Nakladni zavod Matice hrvatske: Zavod za hrvatsku povjest Filozofskog fakulteta, 1996, 110–116; 233–234.
- Kuntić-Makvić, Bruna, »Tradicija o našim krajevima u antičkom razdoblju kod dalmatinskih pisaca XVI i XVII st.«, *Živa antika* 34, Skopje, 1984, str. 155–164.
- Kuntić-Makvić, Bruna, »O povijesti upotrebe ilirskog nazivlja«, *Spomenica Ljube Bobana*, Zagreb: Zavod za hrvatsku povjest Filozofskog fakulteta 1996, str. 133–143.
- Kuntić-Makvić, Bruna, »Hrvatska povijest i panonska povijest«, *Osječki zbornik*, XXII–XXIII, 1997, стр. 123–128.
- Кушевски, Воислав, За појавата на »Абецедарот«, *Историја*, XIX/2, 1983, стр. 179–188.
- Кушевски, Воислав, *Македонското прашање во Друштвото на народите*, Скопје: Филозофски факултет, 2001.
- Laffan, Robert George Dalrumple, *The Serbs: the Guardians of the Gate*, New York: Dorset Press, 1999.
- Ламб, Харолд, *Александар Македонски*, Скопје: Култура, 1989.
- Lemerle, Paul, *Invasions et migrations dans le Balkans depuis la fin de l'époque romaine jusqu'au VIII siècle*, *Revue Historique*, 1954, str. 265–308.
- Lilčić, Victor, »An attempt at reconnaissance of the town of Pelagonia« in *Hommage to M. Garašanin*, Beograd: Sanu – Manu, 2006, str. 593–606.
- Lithoxou, Dimitris, *Dhio anekdhota dokumenta yia tin istoria ke ti sindhisi tis slavomakedonikis minoititas kata tin prometakisiki periodho*, *Ejtos Orion*, 6. jun 1992, str. 36–42.
- Luković-Pjanović, Olga, *Srbi ... narod najstariji*, Beograd: Miroslav 2003²
- Манфреди, Валерио Масимо, *Александар, I–III*, Скопје: АЕА:Мисла, 2004.
- Маркус, Ангелина, *Македонски древни вредности*, Скопје: Културен центар »Скрб и утеха«, 2001.
- Маркус, Ангелина, *Македонски древни театри*, Скопје: Маркус А., 2005.
- Маркус, Ангелина, *Македонска древна медицина*, Скопје: Културен центар »Скрб и утеха«, 2005.
- Маркус, Ангелина, *Филип II Македонецот*, Скопје: Инвест трејд, 2005, 2008 (koautor R. Popovski).
- Маркус, Ангелина, *Аристотел Македонецот*, Скопје: Маркус А., 2007.
- Маркус, Ангелина, *Алкомена, древен град во Пелагонија*, Скопје: Маркус А., 2007.
- Маркус, Ангелина, *Македонски древни ковани пари*, Скопје: Маркус А., 2009.
- Mazower, Mark (ed.), *After the War was over; reconstructing the Family, Nation and State in Greece 1943–1960*, Princeton 2000= Мазовер, Марк, *Откако војната заврши*, Скопје: Евро Балкан Pres, 2007.
- Мицковиќ, А., *Александар и смртта*, Скопје: Култура, 1992.

- Milosavljevski Slavko – Tomovski, Mirče, *Albanians in the Republic of Macedonia, 1945–1995*, Skopje : NIP »Studentski zbor«, 1997.
- Милетич, Любомир, Нова латинска писменост за македонските българи под Гърция, *Abecedar, Македонски преглед*, София, 5–6. 1925, str. 229–232.
- Мојсов, Лазар, *Околу прашањето на македонското национално малцинство во Грција, еден поглед врз опсежната документација*, Скопје: Институт за национална историја, 1954.
- Moroz-Grzelak, Lila, *Aleksander Wieliki, a macedonska idea narodowa*, Warszawa: Institut Slawistiki polskiej Akademii nauk, 2004.
- Muzić, Ivan, *Hrvati i autohtonost na teritoriji rimske provincije Dalmacije*, Split: Knjigotisak, 2001.
- Niedermuller, Peter, »Zeit, Geschichte, Vergangenheit, Zur kulturellen logik des Nationalismus im Postsocialismus«, *Historische Anthropologie*, 5 (2), 1997, str. 245–267.
- Николов, Стефан, Сфаќања на етницитетот во бугарската политичка култура: неразбирања и искривоколчувања, in Рудометоф, Виктор, *Македонското прашање*, Скопје: Евро Балкан Прес, 2003, стр. 299–300 = Roudometof, Victor, *The Macedonian Question: Culture, Historiography, Politics*, New York: Columbia University Press, 2000.
- Novaković, Predrag, Use of past, ancestors and historical myths in the Yugoslav wars in 1990s, *Archaeology and the Changing Identity in the Former Yugoslavia, Portolano Adriatico*, III/3, 2007, str. 47- 64.
- Orbini, Mavro, *Kraljevstvo Slavena*, Zagreb: Golden marketing : Narodne novine, 1999.
- Osmanagić, Semir, *Bosanske piramide sunca*, Sarajevo: Klepsidra, 2005.
- Osmanagić, Semir, *The Bosnian Valley of Pyramids*, Sarajevo: Mauna-Fe, 2006.
- Пановска, Лиљана, Крајот на една илузија. *Граѓанската војна во Грција и Македонците 1946–1949*. Скопје: Институт за национална Историја, 2003.
- Папазоглу, Фанула, *Историја на хеленистичкиот период*, Скопје: Филозофски факултет, Скопје, 1995
- Pešić, Radivoje, *Vinčansko pismo i drugi gramatološki ogledi*, Beograd: Pešić i sinovi, 2001³.
- Панов, Митко, »Македонија и Словените (од средината на VI до средината на IX. век)« in *Историја на македонскиот народ*, Скопје: Институт за национална историја, 2008, стр. 79–90 = »Macedonia and the Slavs (the middle of the VI Century – the middle of the IX Century)« in *History of the Macedonian people*, Skopje: Insttut za nacionalna istorija, 2008, pp. 78–84.
- Поповски, Анте, Повелба на Александар Македонски in *Дрво што крвави*, Скопје: Детска радост, 1991.
- Pribojević Vinko, *O podrijetlu i slavi Slavena*, Zageb: Golden marketing : Narodne novine, 1997.
- Проева, Наде, Студии за античките Македонци, *Historia Antiqua Macedonica*, no 5, Скопје: Македонија Прима, 1997.
- Проева, Наде, Историја на Аргеадите, *Historia Antiqua Macedonica*, no 8, Скопје: Графотисок, 2004.
- Pouqueville, François, *Histoire de la régénération de la Grèce* (comprenant le précis des événements depuis 1740 jusqu'en 1824), Paris: Firmin Didot père et fils, 1824.
- Пулевски, Ѓорѓија М. *Славјано-македонска општа историја*, 1892/3, приредувачи Ристовски Блаже – Ристовска-Јосифовска, Биљана, (ed) I–XL предговор, 1005–1060 поговор, индекси и библиографија, Скопје: Македонска академија на науките и уметностите, 2003.
- Пулевски, Ѓорѓија М., *Слогница речовска*, София: Народна печатница на Б. Прошек, 1880.

- Расин, Жан, *Александар Велики, Скопје*: Детска радост, 1995.
- Report of the Conference*, vol I, New York, 1979: Third United Nation conference of the standardization of Geographical Names, Athens, 17 August–7 September, 1977.
- Richter, Heinz, *British Intervention in Greece: from Varkiza to Civil War, February 1945 to August 1946*, London: Merlin, 1985.
- Ристовски Блаже и Ристовска-Јосифовска Билјана (ed), *Македонска Александрида*, Скопје: Институт за национална историја, 2005.
- Ристовски, Блаже, »Александар Македонски во историската свест на македонските писатели од XIX и XX век«, in *Портрети од македонската литература и национална историја*, I, Скопје: Култура, 1989, стр. 220–222.
- Rossos Andrew, *The Macedonians of Aegean Macedonia: A British Officer's Report 1944*, *Slavonic and East European Review*, 69, 1991, str. 293–294.
- Rossos, Andrew, *Macedonia and the Macedonians, a history*, Toronto: Hoover Institution Press, 2008.
- Ryder, Timothy Thomas Benett, *Koine Eirene*, Oxford: Oxford Univ. Press, 1965.
- Саракински, Воислав, »Дискретната смрт на методологијата«, *Историја*, XLII/ 1–2, 2006, стр. 165–176.
- Sedaj, Ekrem, *Les tribus illyriennes dans les chansons homériques*, *Studia Albanica*, I, 1986, str. 157–172.
- Симовски Тодор, *Атлас на населените места во Егејска Македонија / Atlas of the inhabited places of the Aegean Macedonia*, Скопје: Makedonska kniga, 1997.
- Simovski, Todor, *Населените места во Егејска Македонија The inhabited places of the Aegean Macedonia*, Скопје: Združenie na decata begalci od egejskiot del na Makeodnija, Скопје, 1998, I–II.
- Славеска, Лидија, *Етногенезата на македонскиот народ, континуитет и традиција, некои аспекти*, Скопје: Матица македонска, 1992.
- Smith, Anthony, *Myths and Memories of the Nation*, Oxford: Oxford University Press, 1999.
- Steppan, Hans, *Die mazedonische Knoten, Die Identität der Macedonier dargestellt am Beispiel des Balkaanbundes 1878–1814*, Frankfurt/M: Peter Lang, 2004.
- Stojčev, Vanče, *Macedonia – Cradle of Civilisation and Weapons*, *Odbrana*, br. 60, april 2001 = Стојчев, Ванче, Македонија, лулка на цивилизацијата и на оружјето, *Одбрана* 60, април 2001, стр. 47–49.
- Стојчевска- Антиќ, Вера, *Претскажувањата на голем Александар*, Скопје: Зумпрес, 1996.
- Stojković, Momir (ed.), *Balkanski ugovorni odnosi, 1876–1996*, t. I, Beograd: Službeni list SRJ, 1998.
- Шапкарев, Кузман, Народни пьсни и старини, *Марица*, V/377, Пловдив, 13.IV. 1882, str. 4–5.
- Šavli Jožko – Bor, Matej, *Unsere Vorfahren die Veneter*, Wien: I. Tomačić, 1988.
- Schöpflin, George, *Nations Identity Power*, New York: New York University Press, 2000.
- Шишманов, Иван, Д., Абецедарътъ, *Българска мисъл*, I, 3, София, 1926, str. 293–306.
- Šišmanov, Ivan, *L'Abécédaire à l'usage des minorités bulgares en Grèce*, Sofia: Imprimerie de la Cour, 1926. (20 p.)
- Шопов, Владимир, *Записи и снискта за Александар Магнум*, Скопје: АБ: Шопов, 1997.
- Шукарева, Анета, Александар III Македонски, (336–323) Македонија – светска империја, in *Историја на македонскиот народ*, Скопје: Институт за национална историја, 2008, стр. 41–50.
- Табов, Йордан, *Антична България*, София : <<Пи Си Ем –1>>, 2000.

- Tod, Marcus N., *A Selection of Greek Historical Inscriptions*, Oxford: Oxford Univ. Press, 1985.
- Todorova, Maria, *Imagining the Balkans*, Oxford: Oxford University Press, 1977.
- Trifunovska, Snežana, *Yugoslavia through documents from its creations*, Dordrecht, Boston, London: Martinus Nijhoff Publishers, 1994.
- Bajgal, Artur, *Aleksandar Makedonski*, Скопје: Мисла, 1992.
- Van Boeschoten, Riki, *Ethnicity and the Cultural Division of Labour: the Case of Macedonia, conference: Ethnicity and Anthropology*, Amsterdam, 1993.
- Велков, Владан, *Aleksandar Makedonski*, Скопје: Македонска искра, 2005.
- Вилкен, Улрих, *Aleksandar Makedonski*, Скопје: Мисла, 1988.
- White Book, Terrorism of the so-called NLA*, Skopje: Ministry of Internal Affairs of the Republic of Macedonia, 2001.

Izvori:

- Demosth., *Phil. III*.
- Thouk., I, 4

Elektronski izvori:

- N. Gruevski, *TV A1, 01. III 2009* <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=105136>.
- Country Reports on Human Rights Practices, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor*, 2002 March 31, 2003 [http://209.85.129.132/search?q=cache:UgcIL-Irto8J:www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2002/18379.htm+kidnapped+and+tortured+macedonians+mavrovo&cd=-ICMP=InternationalCommissiononMissingPersons,GR.32.1.doc,Secondand-ThirdCombinedPeriodicReportsoftheFormerYugoslavRepublicofMacedoniaontheimplementationoftheConventionagainstTortureandOtherCruel,InhumanorDegradingTreatmentorPunishment:Statementbythe,http://www.wpcr.org/1997.htm\(-RobinO'Neill,TheMacedonianQuestion,The21stThomasCorbishleyMemorialLecture1997,TheWyndhamPlaceCharlemagneTrust\)http://www.ellislandrecords.org.search/mate...](http://209.85.129.132/search?q=cache:UgcIL-Irto8J:www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2002/18379.htm+kidnapped+and+tortured+macedonians+mavrovo&cd=-ICMP=InternationalCommissiononMissingPersons,GR.32.1.doc,Secondand-ThirdCombinedPeriodicReportsoftheFormerYugoslavRepublicofMacedoniaontheimplementationoftheConventionagainstTortureandOtherCruel,InhumanorDegradingTreatmentorPunishment:Statementbythe,http://www.wpcr.org/1997.htm(-RobinO'Neill,TheMacedonianQuestion,The21stThomasCorbishleyMemorialLecture1997,TheWyndhamPlaceCharlemagneTrust)http://www.ellislandrecords.org.search/mate...)
- <http://www.globalresearch.ca/articles/BIS111A.html+lord+robertson%2Balbanian+terrorism+in+macedonia&cd=2&hl=de&ct=clnk&gl=de>: http://209.85.129.132/search?q=cache:iVKmaMfohoEJ:www.novinite.com/view_news.php%3Fid%3D91875+greece+vetoed+Macedonia&cd=5&hl=de&ct=clnk&gl=de
- <http://209.85.129.132/search?q=cache:t38op5scdzWJ:www.osservatoriobalceni.org/article/articleview/9365/1/216/+greece+vetoed+Macedonia&cd=21&hl=de&ct=clnk&gl=de>
- <http://macedoniadaily.blogspot.com/2008/03/earliest-macedonian-immigrant-in-us-in.html>
- http://www.burgen.si/Ljubljana/Cerkve_Stolnica02.htm
- <http://www.ego.com.mk/star/arhiva/broj43/6.htm>
- <http://www.antickimakedonci.com.mk/VasilIlov.htm>
- <http://a1.com.mk/vesti/video.asp?Video=...tID=109540> *Macedonian News Reports*
- <http://www.youtube.com/watch?v=eLz1-dAMRfA>, <http://www.a1.com.mk/vesti/default.aspx?VestID=109535>; http://www.novinite.com/view_news.php?id=104346
- http://www.youtube.com/watch?v=2hVZYz_gH5k.
- <http://www.allvoices.com/contributed-news/3369716-the-party-of-macedonians-in-greece-vinozito-rainbowvideo-clips-rejected-by-greek-tv-stations>.
- <http://tangra-bg.org/bul/zafondaciata.htm>
- www.morm.gov.mk/2001/odbrana/odb60e.htm

Štampa:

- Ахмети, Али, »Александар Македонски имал албанска крв«, Сега, бр. 3, 14. 5. 2009.
- Вест, IX/2669, 11. V. 2009, стр. 12–14: Со Александар Македонски ми се оствари сонот.
- Вечер, 14078, 15. IV. 2009, стр. 3: Пронајден гробот на Александар Македонски.
- дар-мар [Марковиќ Дарко], Пецко, *Време*, VI/1623, 25. III. 2009, стр. 32.
- Дневник, XIV/3984, 4–5. VI. 2009, стр. 1–2: Фашисти го помрачија речникот.
- Дневник, XIV/3995, 19. VI. 2009, стр. 1 и 3: Го губиме името ако не докажеме античко потекло.
- Дневник, XIV/3950, 23. IV. 2009, стр. 1–2: Ќе го копираме саркофагот на Аслександар Македонски.
- Јаконов, Небојша, »Црни ние со Црната Атина«, *Глобус*, 103, 14. IV 2009, стр. 38–39.
- Кузман, Паско, »Моите часовници го знаат местото на гробот на Александар Велики«, *Life Магазин*, год. IV/36, април 2009.
- Кузман, Паско, »Археологија – најработодавна гранка«, *Нова Македонија*, LXV/21683, 9–10. V. 2009, стр. 28.
- Лилчиќ, Виктор, »Потребен ни е нов Алектандар Македонски«, *Дневник*, XI/3131, 5–6. VIII. 2006, стр. 15.
- Ивановска, Vesna, »Ренесансна година во македонската археологија«, *Дневник*, XIII/3560, од 03. I. 2008.
- Македонско Сонце, бр. 587, 30. IX. 2005.
- Невзат Халили, »Редефинирање на Македонија во „Унија на Македонците и Албанците«, *Македонско сонце*, XV/750, 14. II. 2008, стр. 22–23.
- Нова Македонија, LXV/21704, 4–5. VI. 2009, стр. 1 и 4: Грчки националисти против грчко-мекедонскиот речник.
- Проева, Наде, »*Quo vadis, historia antiqua*«, *ЛИК*, бр. 57, 18. I. 1989, стр. 6–7.
- Проева, Наде, »*Quo vadis, historia antiqua* (За преводот наш насушен)«, »21«, Скопје, 21. XII. 1990, стр. 32–33.
- Проева, Наде, »*Името Македонија и грчките бесмислици*«, Република, 7–8. I. 1992, стр. 17; Република, 9. I. 1992, стр. 17.
- Проева, Наде, »Александар Македонски би се смее«, *ПУЛС*, бр. 80, 30. VII. 1992, стр. 17–19.
- Проева, Наде *Qvo vadis, scientia nostra*, *ПУЛС*, бр. 106/III, 28. I. 1993, стр. 33.
- Проева, Наде *Qvo vadis, scientia nostra*, *ПУЛС*, бр. 107/III, 4. 02. 1993, стр. 33 (Ј. Славеска, Етногенезата на македонскиот народ, континуитет и традиција, некои аспекти, Скопје, 1992).
- Проева, Наде, Addenda за Разлеаната свест за компетенција, *ПУЛС*, бр. 111/II, 4. 03. 1993, стр. 6.
- Проева, Наде, »Странпатиците на историјата на античка Македонија« (В. Тупурковски, Историја на Македонија од древнина до смртта на Александар Македонски, Скопје 1993) *ПУЛС*, бр. 214, 24. 02. 1995, стр. 40–1; *ПУЛС*, бр. 215, 16. 03. 1995, стр. 40.
- Проева, Наде, »Игнорирање на добро познати факти«, *Македонско време* V/48, X. 1998, стр. 17–19 = »Neglecting well known facts«, *The Macedonian Times*, V/48, October 1998, pp. 17–19.
- Проева, Наде, »Славомакедонци, фантомска именка за негирање на македонскиот народ«, *Вест*, бр. 265, 26–27. V. 2001, стр. 10.
- Проева, Наде, »Античките Македонци имале свој јазик«, *Денес*, XI/444, 9. III. 2007, стр. 28–32.

- Проева, Наде, »Скулптурите пред владата се опасно загрозени«, *Утрински весник*, VIII/2344, 27. III. 2007, стр. 15.
- Проева, Наде, »Името не се брани со копање по минатото«, *ТЕА Модерна*, X/ 437, 4. 02. 2009, стр. 14–17.
- Славеска, Лидија, За македонската генеза., бр 27: Блискоста на македонскиот современ јазик со Хомеровиот, *Време*, V/1503, 25. 10. 2008, стр. 22.
- Утрински весник, IX/2701, 02. VI. 2008, стр. 3: »Во Арачиново пукотници како во војна, загина едно лице«; стр. 1 и 5: Окрвавени избори.
- Утрински весник*, IX/2830, 06. X. 2008, стр. 1 и 5: Македонија има напредок, но не е доволен за преговори со Европската унија.
- Утрински весник*, IX/2825, 31. X. 2008, стр. 19: Неолитското село Тумба Мацари е реконструкција на минатото.
- Утрински Весник*, X/2982, 11. V. 2009, стр. 4: Караманлис повторно ја нападна Македонија.
- Утрински весник*, X/2963, 15. 04. 2009, стр. 4: Сензација околу наводното откривање на гробот на Александар Македонски.
- Фокус*, бр. 707, 16. I. 2009, стр. 10–14: Огромна скулптура на Александар Македонски ќе го јавне скопскиот плоштад.
- Фокус*, бр. 730, 26. VI. 2009, стр. 28–29: Да ли Грците ја финансираат македонската антиквизација?.
- Шниц*, 6/7. V. 2009, стр. 4 (изјава Ан Мари Али).

SUMMARY

Modern Macedonian myth as a response to the national myths of the neighbours (Albanian panillyrism, Greek panhellenism and Bulgarian panthracism)

Nade Proeva

History and archaeology² are especially 'popular' among politicians, because these disciplines are particularly suitable for attaining certain political and national objectives. However, these objectives have nothing in common with scholarly science. The aim of history is not to support and justify, let alone serve political purposes, but to study the past in an objective manner. The most blatant example of historical manipulation was when German national socialists used the theory of the German linguist and archaeologist G. Kosina³ who equated the material culture of a certain territory with the modern nation on that territory. They propagated the belief of the superiority of the German race, allegedly the oldest Indo-Europeans, which is supposed to promote and impose their culture throughout the world. The most evident example of national communism in the Balkans took place in Albania during the rule of Enver Hodxa.⁴

When nationalism is on the rise, historical myths are used to glorify emerging nations and states. Today, the most typical example is the ideology of the modern Greek state that appropriated and misused the oldest historical myths while, at the same time, negates all migrations that followed later on its territory, regardless of how well-known or how documented they may have been: the Slav migration¹⁰ and the gradual infiltration of Albanian nomads who since the 14/15th centuries had been slowly descending southward with their livestock herds across Epirus and Thessaly all the way to the Peloponnese. That ideology helped create the Modern Greek nation and a political state on a territory much larger than the ethnic territory of ancient Greece. This is

clearly evident from documents issued by the Greek state in which the territories of Macedonia and Thrace, annexed in 1913, were named “*New Lands*.”¹³ When it comes to Macedonia, this inclusion is done by placing the history of ancient Macedonia within the history of ancient Greece, even though the Hellenes since the 8th century BC lived in a polis-type state and despised the monarchic make-up of ancient Macedonia, considering it highly barbaric. Yet, contrary to the situation in ancient Greece, these barbarians¹⁸ are now no longer that, but true Hellenes! Even more ironic is the fact that the Greeks in northern Greece have started to call themselves Macedonians.¹⁹ By doing this, they are trying to prove that this, until very recently forbidden name (the part of Macedonia in Greece, and the corresponding State Ministry, had until 1982 been officially called *Voria Elada*, northern Greece), is of Greek origin. By presenting cultural achievements and artifacts from the area which in 1913 was annexed to Greece, as part of Greek culture, the Greeks are attempting to prove the rightful “ownership” of that territory. If created in such a way, this type of a state is known as a “historical state.” What is more, there have been arguments that - there are no Antiquities on the territory of the Republic of Macedonia! As a response to this, in 2005 the Macedonian politicians decided to display original antique statues in front of the Government’s building. Although it was originally planned that they would remain for only two months, during which time copies would be made, this has not been done yet – another irresponsible misuse of history.²⁰ (fig. 1)

Apart from the Greek romanticism (the *Pan-Hellenic theory*) other national myths in the Balkans have been created: the Albanian National Communism, from the era of Enver Hodxa’s, which is based on the old Pan-Illyrian theory, now limited to the Balkans and known as Balkan Pan-Illyrism; the Bulgarian Pan-Thracism; and the most recent *Macedonian Macedonism*, which is a reaction to the repeated denials of Macedonian identity and statehood. Only the Serbian national myth did not affect the creation of the new Macedonian national myth, because in 1996 Serbia recognized not only the Macedonian state and nation but also the continuity of the Macedonian state since 1944. The sole exception is the Serbian Orthodox Church which does not recognize the Macedonian church, reflecting the stance of the Greek Orthodox Church and Greek nationalism, and another exception is occasional dissonant tones from certain Serbian politicians.

The Albanian Pan-Illyrian and National-Communist myth spilled over prominent in Macedonia after the disintegration of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia. It was welcomed by the Albanian population in the westernmost part of the country which has been affected by gradual but consistent migrations since 17th century from Albania, and later from Kosovo.²⁹ The change in the ethnic makeup of the area was heightened by the Islamization of the local Macedonian population by the Ottoman authority²⁸ as well as the irresponsible demographic policy of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia (President’s Tito’s acting as a godfather to the eighth child in a family). The nationalists of this new Albanian “majority” who recognize neither the state symbols nor the name,^{36,38} and demand a federal system,³⁰ claiming part of the country (fig. 3) in which they already have more rights than any other minority anywhere in the world.

According to the Pan-Thracian myth, Bulgarians are the direct successors of the Thracians and the territories situated east of the river Vardar, settled by Paeonian tribes (whose Thracian origin has not been proved beyond doubt),⁴⁶ should be Bulgarian. The contemporary Bulgarian national myth deny the very existence of the Macedonian nation and language, using the argument that during the rule of Tsar Samuel the term Bulgaria referred to Macedonia as well, not attempting to explain this usage.⁴⁹ The fact is that Samuel usurped the title and the constitutional tradition of the Bulgarian state for his own state with a seat in Macedonia and not in Bulgaria. The political term was not based on ethnic structure, and had been used for all territories under his rule, from the Adriatic to the Black Sea and from the Sava and the Danube rivers in the north, to Larissa in the south. This is by no means the only example in Europe of appropriation of the state name for more than one nation.⁵¹ That the term is not linked to an ethnic entity is indicated by the fact that the language of Sts. Cyril and Methodius was not named Bulgarian but Slavonic. Furthermore, in old Byzantine chronicles Macedonia was called *Sklavinia* or *Sklavicia*. In fact, prior to the formation of the Balkan states in the 19th century, the terms Greek and Bulgarian had neither ethnic nor political connotations. The term Bulgarian was used for all Slavs in the

Ottoman Empire or as a common term for a peasant, because the Slavs lived mostly in villages,⁵⁰ while the expression Greek was used for the Orthodox Christians, up to the beginning of the 19th century. However, since the 18th century written sources start to differentiate between Macedonia/Macedonian and Bulgaria/Bulgarian – up until the emergence of the Bulgarian “concern” for the liberation of Macedonia and the Bulgarian so-called “brotherly aid.”⁵² The most typical example of this “aid” is the so-called Kresna Uprising of 1878, which Bulgarian historians named after its locality, because at that time the Macedonian nation did not yet have its own state and state institutions, hence no historians. However, the lead seal that remains from that time clearly bares the inscription “*makedonsko vostanie 1878*” (Macedonian uprising 1878) and the rules set by the Macedonian Uprising Committee constantly used the terms ‘Macedonian uprising,’ ‘Macedonian army,’ and the ‘Liberation of the Macedonians’,⁵⁴ clearly indicating that the uprising, as well as other subsequent “Bulgarian” uprisings, were organized by Macedonians and not by Bulgarians! Another point worth mentioning is that on all of the American immigration lists from the beginning of the 20th century, the barely literate emigrants from all parts of Macedonia declared themselves as Macedonians,⁵⁵ not Bulgarian. This is another proof against the assertion that the Macedonian nation was created by a decree of Josip Broz Tito after the Second World War, or by a decree of the Comintern in 1934. In effect, the Comintern merely accepted the reality of the existence of the Macedonian nation

The Pan-Hellenic interpretation of human history teaches us that Greece is the cradle of the entire European civilization. From the Phoenician alphabet to the Macedonian phalanx and the defeat of their biggest enemy, the Macedonians, everything is apparently a Hellenic achievement, – even though ancient Greeks clearly separated the Macedonians from the Hellenes.

Wherever there were Hellenic traces of any kind, be they in the form of commerce, cultural influence, and the likes, is claimed as Greek territory regardless of the population that had been living there for centuries. Ultimately, the past of the other side is appropriated in order to create, and strengthen, a more unified identity. For example, the defeat of the Hellenes at Chaeronea (338 B.C.) by the Macedonians has been portrayed as the unifying of all of the Hellenes even though the treaty that brought peace is exclusively referred to as the *koine eirene* (mutual peace) in all Hellenic sources written by Greek historiographers. The terms of peace, dictated by the victor, Philip II,⁶² are cleverly camouflaged, but still clearly indicate that despite the proclaimed freedom and autonomy the true objective was subordination.

Assimilation, carried out by the more prosperous and stronger side, is being justified by national myths that use common elements and reducing differences to this end. Since the creation of the Modern Greek state, part of the Albanian, Macedonian and Turkish population in Greece had been repeatedly banished, either by violence or under the guise of voluntary population exchange.⁶³ Another part of this population has been assimilated using more drastic methods,⁶⁸ starting with the prohibition of the use of their native tongue, financial fines for each word spoken in the Macedonian language;⁶⁹ helenizations of Macedonian people’s names and replacement of the local toponyms⁷⁰ (this law, which was adopted on November 21, 1926, applies only to the part of Macedonia in Greece, but not to the Peloponnese where Slav toponyms can be found to this day), and other abusive methods.⁷¹ Luckily, history cannot be obliterated by law. This is why the Greeks still call the wind that blows over the Vardar valley, *Vardariotis* (after the river Vardar which they call by its ancient name Axios). This process culminated during the Civil War (1946 – 1949),⁷³ when the British as the Greek allies napalmed villages in that part of Macedonia, causing the civilian population to flee. This was the first time that napalm bombs had been used in modern warfare. The legitimate Greek government and the not recognized provisional Democratic Government, formed by the Communist Party of Greece, the only one to recognize the Macedonians (living in Greece),⁷⁵ organized a humanitarian action to evacuate the women and children (twenty eight thousand children were removed from Greece). This was the largest humanitarian aid project undertaken by the International Red Cross and the Red Crescent after the Second World War. These refugee children known as *Deça Begalci* never returned to their homes,⁷⁶ and this exodus denotes the beginning of the end of the (ethnic) cleansing of the Macedonians in their ethnic territory in Greece. It was not too long before

the Macedonians became a minority in their own country.⁷⁷ Additionally, in 1982, the Greek government adopted a law prohibiting those who are not of Greek origin, ie. Macedonians born in Greece, to return to Greece, in order to maintain the Macedonians as minority, thus violating once more a basic human right. Therefore, it is clear why today the Greek state strives with all its might to seal its actions, to negate the Macedonian name and the existence of the Macedonian nation as a whole.⁷⁸ These policies of the Greek state was made possible by the already well-known philhellenism - Greece is undeniably Europe's darling who is allowed to do anything, starting with the denial of its minorities, the violation of International Organizations' laws and abuse of its membership in them. For example, even though Greece has signed the Schengen Agreement, it does not issue Schengen visas to citizens of Macedonia; what is more, it does not even recognize visas issued to Macedonians by other Schengen countries which have to specify on the visas they issue that they are not valid for entry in Greece (fig. 4). Although Greece has undertaken not to hamper Macedonia's membership in international organizations,⁸⁷ it nevertheless managed to deter the admittance of the Republic of Macedonia in these bodies. Greece has been successful in getting the 'democratic' Europeans to blackmail Macedonia, starting with the Lisbon Declaration, adopted on June 22, 1992, which stipulated that Macedonia will be recognized only after it drops the name Macedonia from its official state name.⁸¹ Sadly, it did not stop at that. Other demands were imposed on the Macedonians from the very same European states that ~~teach~~ preach us ~~about~~ what democracy is. The condition of eligibility for membership in the European Union and NATO, that requires Macedonia to come up with a name that will be a compromise for Macedonia as well as for Greece, imposed by them clearly illustrates how European democrats relate to myths.

As a reaction to this treatment of Macedonia, the public opinion in Macedonia regarding the name and identity issues imposed on the people, reached euphoric proportions, especially following Greece's veto of Macedonia's bid to join NATO. These issues became politicized in a very vulgar manner. Everyone became an overnight expert on Ancient Macedonia,¹¹⁷ especially journalists, politicians, pseudo intellectuals,^{90, 131} who have proclaimed themselves "historians" producing a new national myth that will allegedly protect Macedonia's national name, state and nation. It has to be mentioned that, unfortunately, some scholars have also been taking part in this process, particularly historians^{134, 135} and archaeologists^{136, 137} who have left no stone unturned in search of "proofs" from the most distant past.^{93, 139} The Macedonian government has granted an unprecedented amounts of money for archaeological excavations⁹⁵ and original ancient monuments are being displayed loudly everywhere, especially in front of official government buildings. Modern buildings are being renamed after prominent figures from antiquity and monuments to celebrate them are being erected (figs. 5, 10-12). In this atmosphere of antiquity-mania, reactions from scholars have been few and far between and have mostly fallen on a deaf ear.

The modern Macedonian national myth is therefore an example of how historical myths can sometimes 'inspire' a new national myth as a response to the denial of national identity by the neighbors. Its aim is to preserve both, the national identity and the political state for which, having had it for almost half a Century, within the Yugoslav federation, the Macedonians have to defend all over again.